Johan Fredrik Hjertzell

Eskilstuna.[1]

Johan Fredrik Hjertzell är född i Mo socken i Dalsland år 1885 men flyttade med sina föräldrar till Sörmland då han var ett år gammal. Fadern, vilken hade samma namn, var född i Lida i Åkers socken. Han spelade fiol och av honom lärde sonen spela redan som barn.

395 Polska

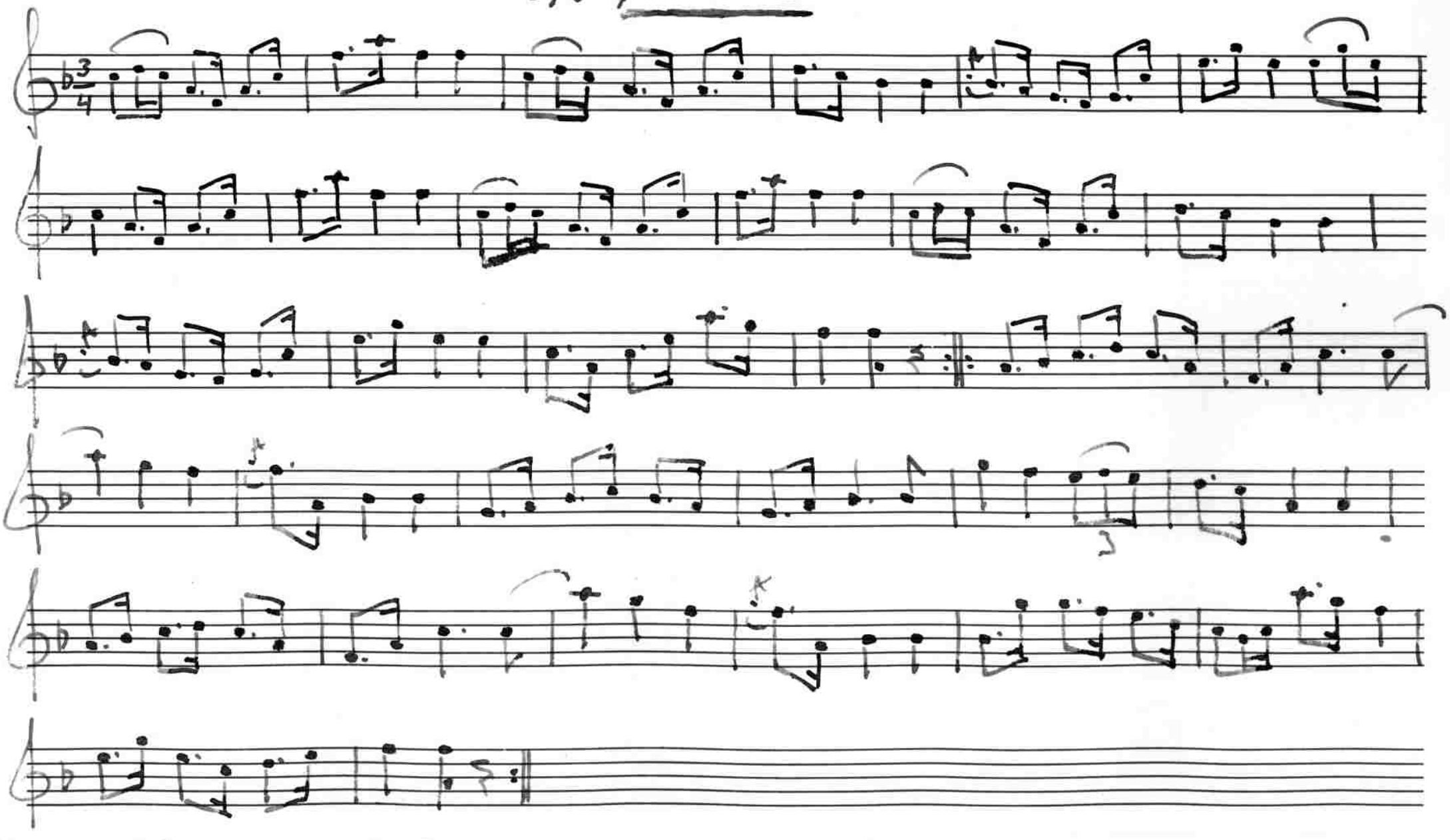

Polskan, som mera har mazurkans karaktär, har Hjertzell efter en fiskare Vallin från Ostra, Sundby socken.

396 Vals
after Tadern

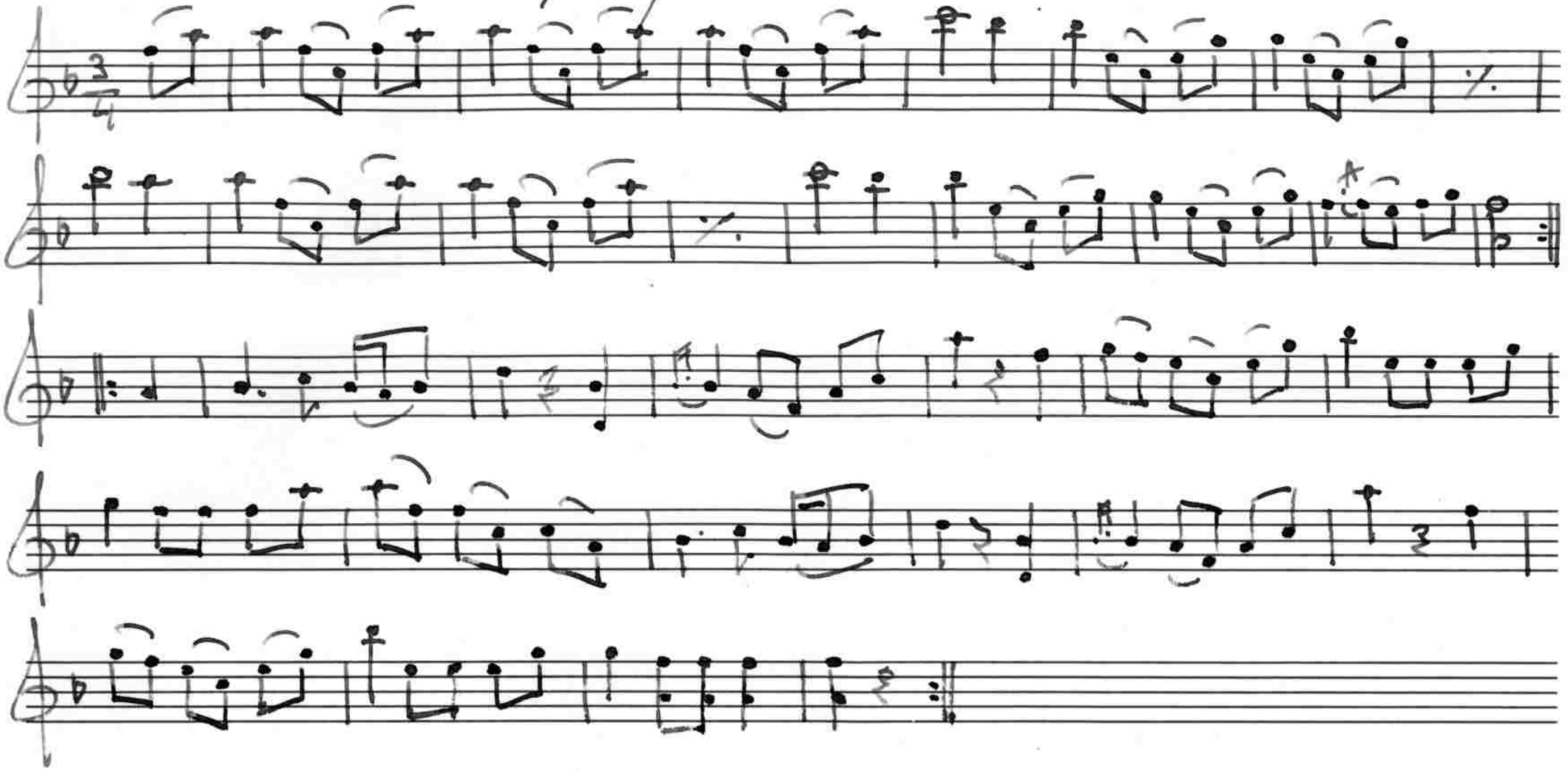

397 Polska

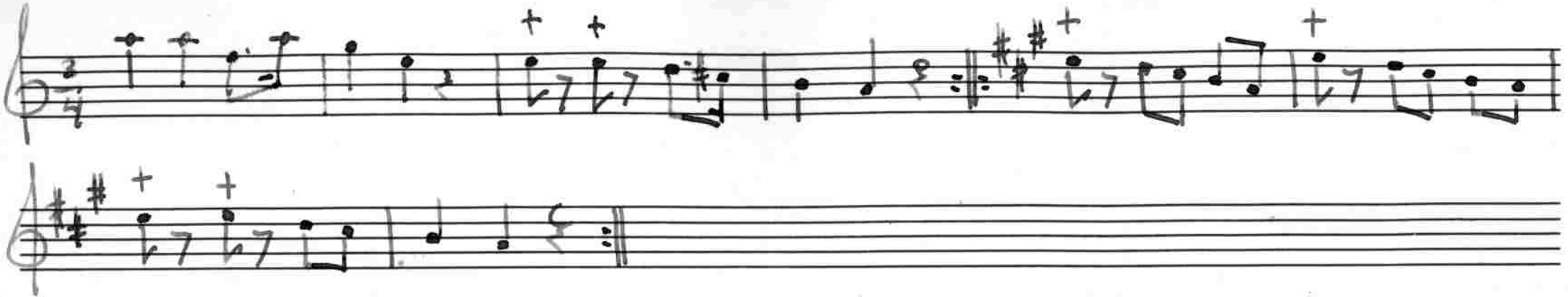

Fadern hade lärt melodien i Dalsland. Jfr Svenska Låtar, Dalarne, h. II n:r 480.

398 Polska
after [illegible]

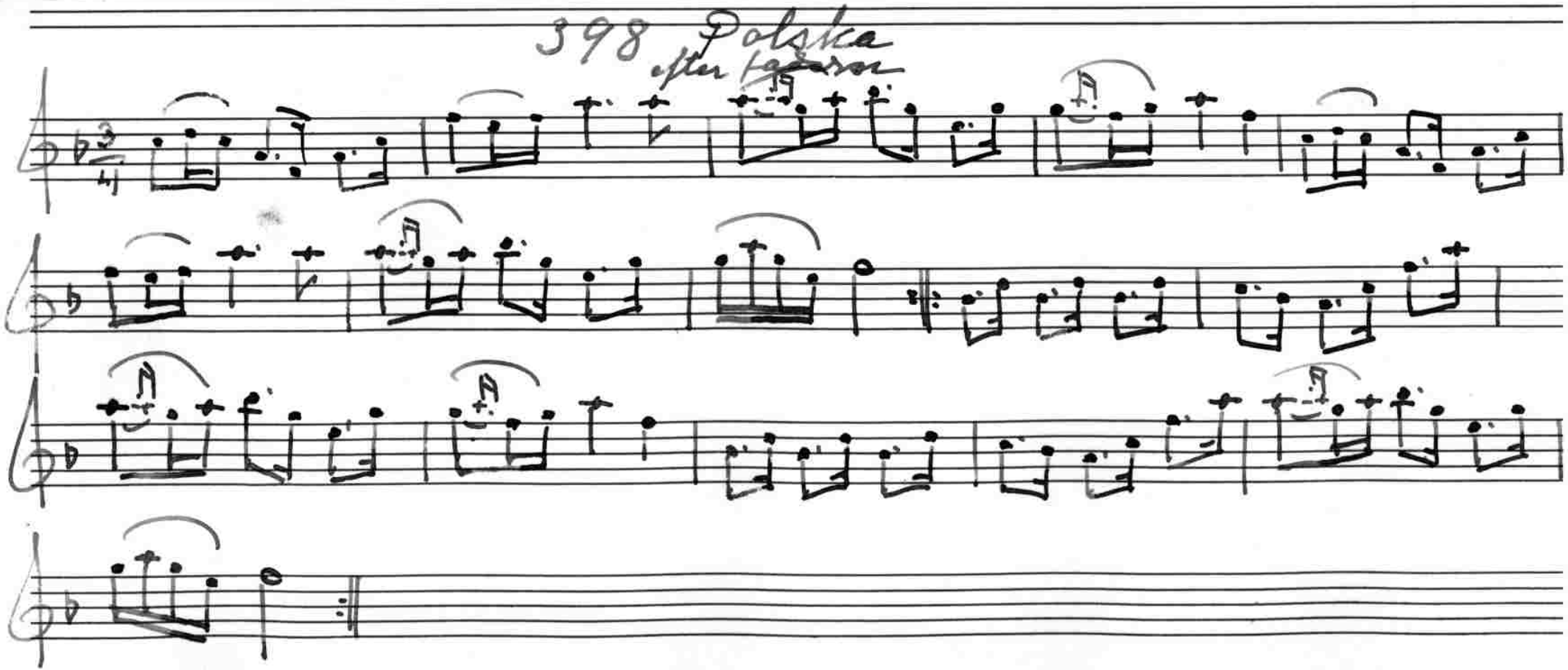

399 Polska

after Tadema

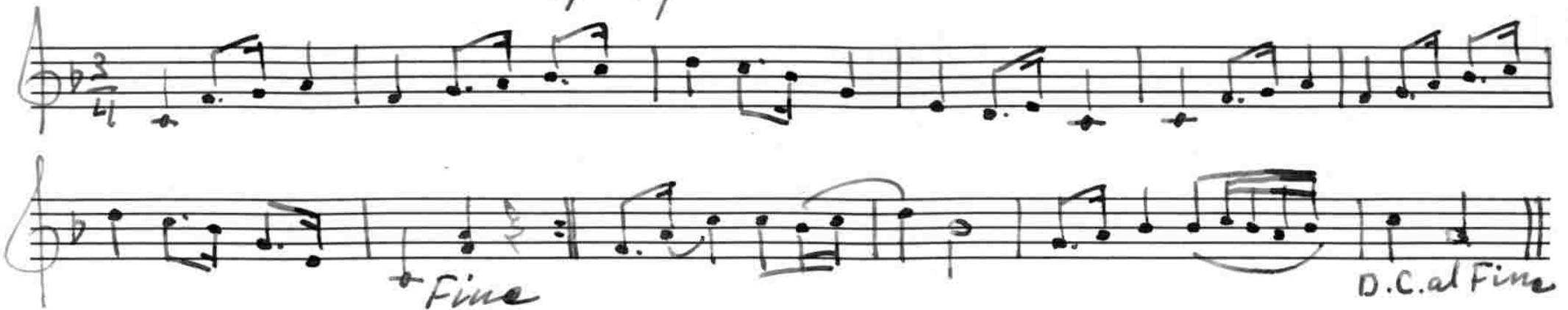

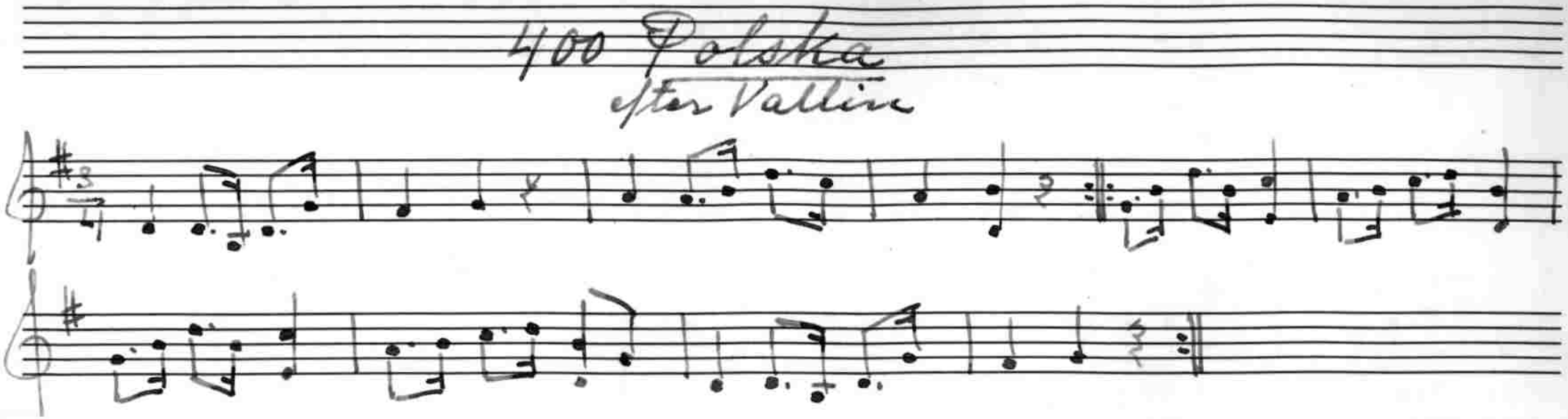

Text: "Vill ni gå hem så får ni,
vill ni vara kvar så får ni.
Å vill ni vara kvar än i åtta dar
så nog har jag väl en polska kvar."

Melodien är en avlägsen variant av en i Dalarne uppteckнad polska, med text:

"Tre tusen män från Dalorten sprang
med spikslagna skor och klubbor i hand,
till att försvara landom".

Jfr Svenska Låtar, Dalarne, h. III n:r 1042 och IV n:r 1466, Södermanland, n:r 21 och Uppland, n:r 179.

Nils Bergholm

Eskilstuna.

Nils Bergholm i Eskilstuna började spela fiol vid aderton års ålder och har genom självstudier lagt grunden till sin kunnighet i fiolkonsten. Han är notkunnig och har tydligen ärft sina musikaliska anlag från mödernet, ty både morfadern och en morbroder, båda med namnet Åkerström, spelade fiol.

Bergholm, som är född 1899 i Västerås, har själv komponerat låtar i gammal stil. En broder, Knut Bergholm, spelar ävenledes fiol.

401 Polska

efter Oskar Larsson

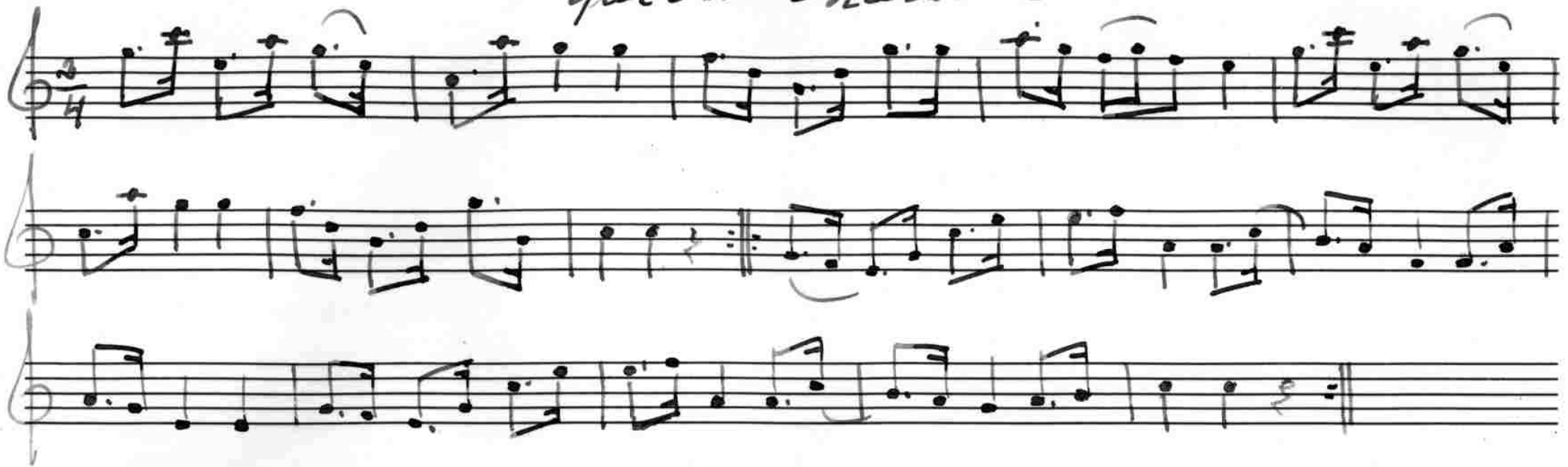

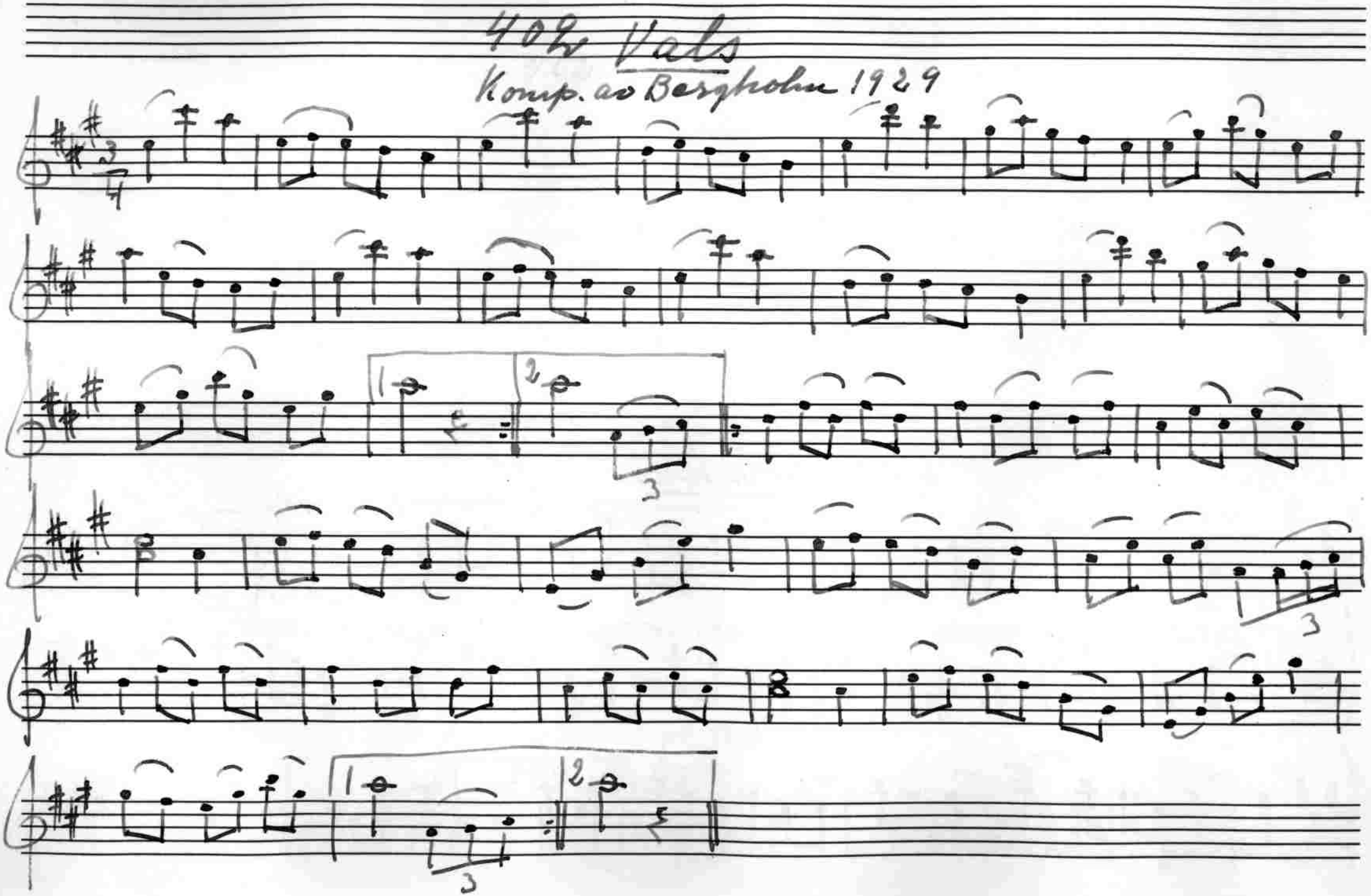
40k Vals
Komp. av Bergholm 1929

Johan Henrik Thorsell

Torsvik, Skogstorp, Husby - Rekarne.

Thorsell är född 1881 i Gillberga. I släkten funnos många spelmän. Morfadern, Anders Flodqvist ifrån Floda socken, född 1818 och död omkring 1890, var känd som en skicklig spelman, och en av dennes söner, Gustaf Flodqvist i Husby - Rekarne, vilken är morbroder till Thorsell, är även fiolkunnig. I yngre dagar spelade Thorsell samman med en broder, Frans Thorsell, och båda anlitades som bröllopsspelmän. Den av bröderna som sekunderade använde sig därvid av samma fiolstämning som omnämnts i samband med David Karlsson i Folkesta.

Några av Thorsells melodier äro komponerade av honom själv.

Av spelmän i den närliggande trakten kan nämnas Karl Eriksson i Eriksborg, Hällberga, vilken är född 1892, samt dennes fader, Gustaf Eriksson i Västerland, Hällberga, född 1864. Dennes fader, Erik Vilhelm Eriksson i Ostra, född 1836 och död 1914, spelade fiol, och hans rykte som skicklig bröllopsspelman var under 1850-60-talen, då han var mest uppmärksammad, vida befäst. Han hade lärt spela av sin fader, vilken gemenligen gick under namnet 'Skirgubben'.

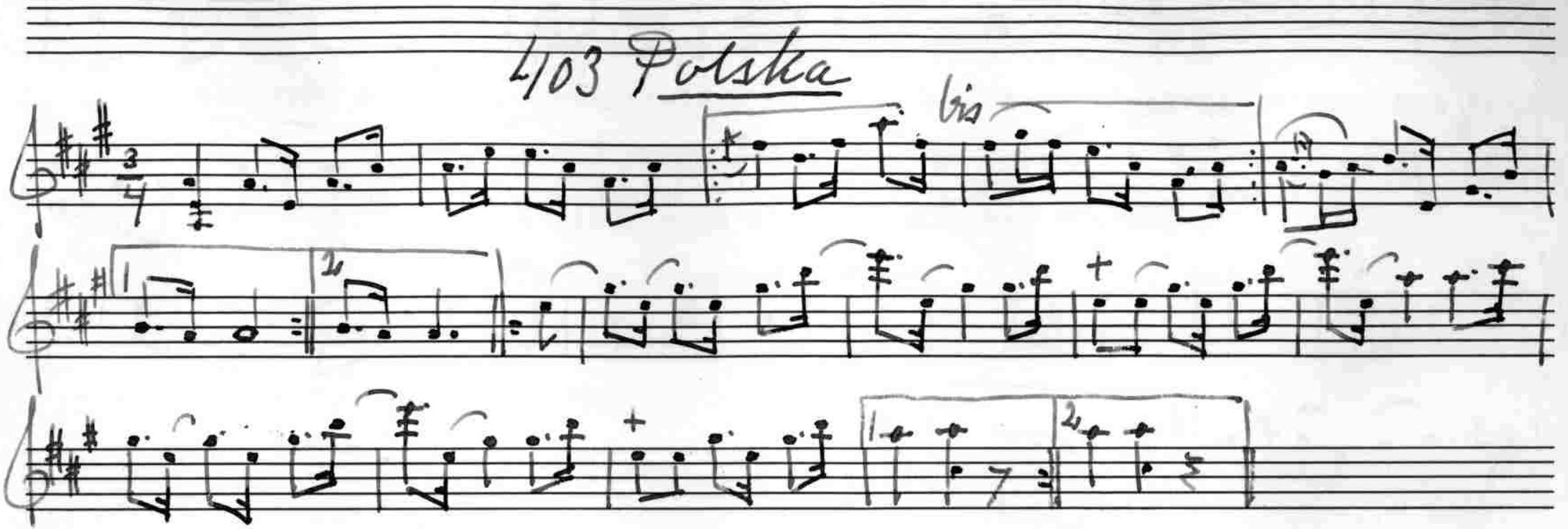

Thorsell hade polskan från en spelman från Flen, kallad 'Tusen Anders'. Han var bosatt i Eskilstuna och ansågs som ett original.

404 Vals

Komp. av Thorsell 1936

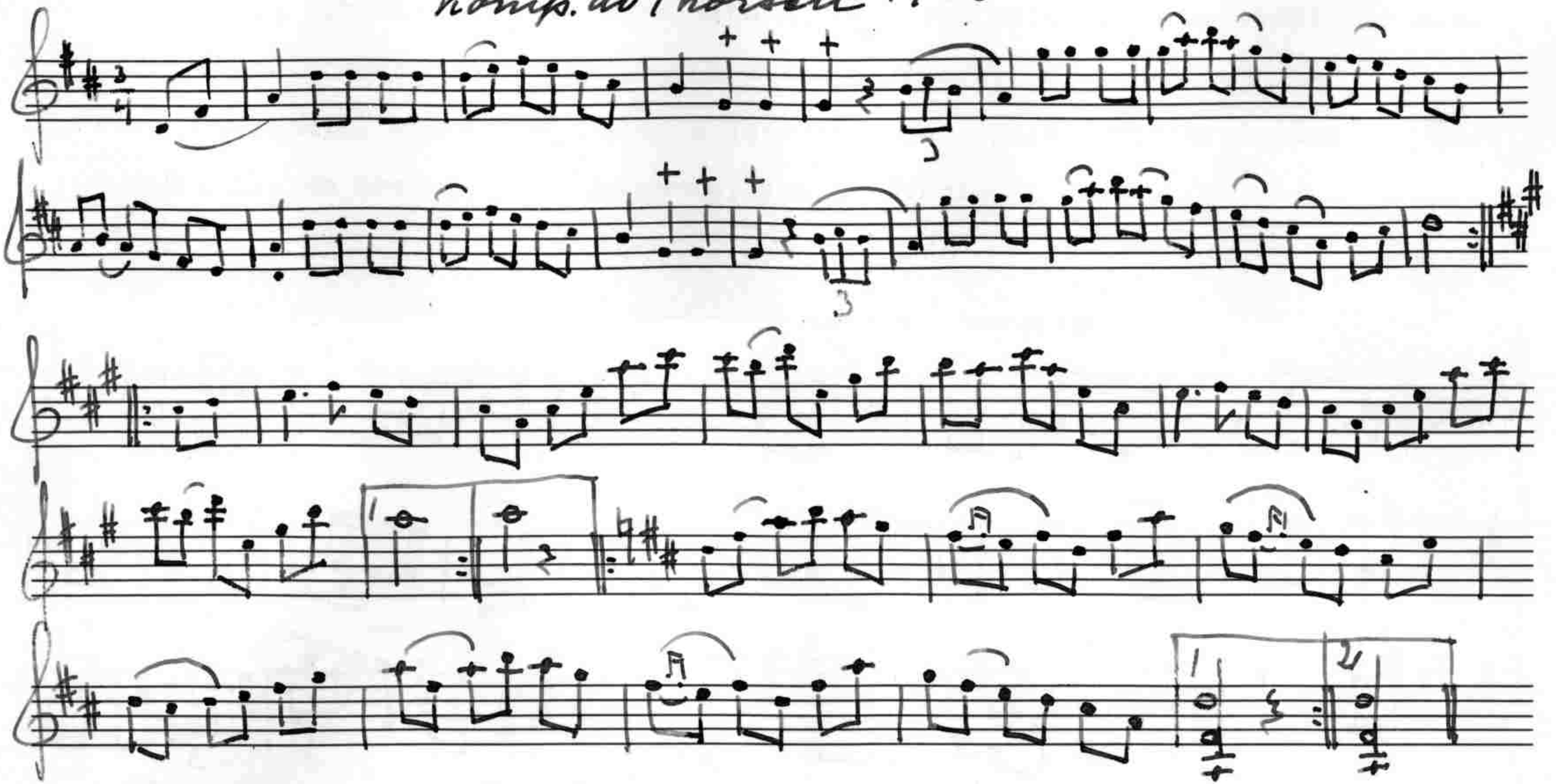

405 Vals

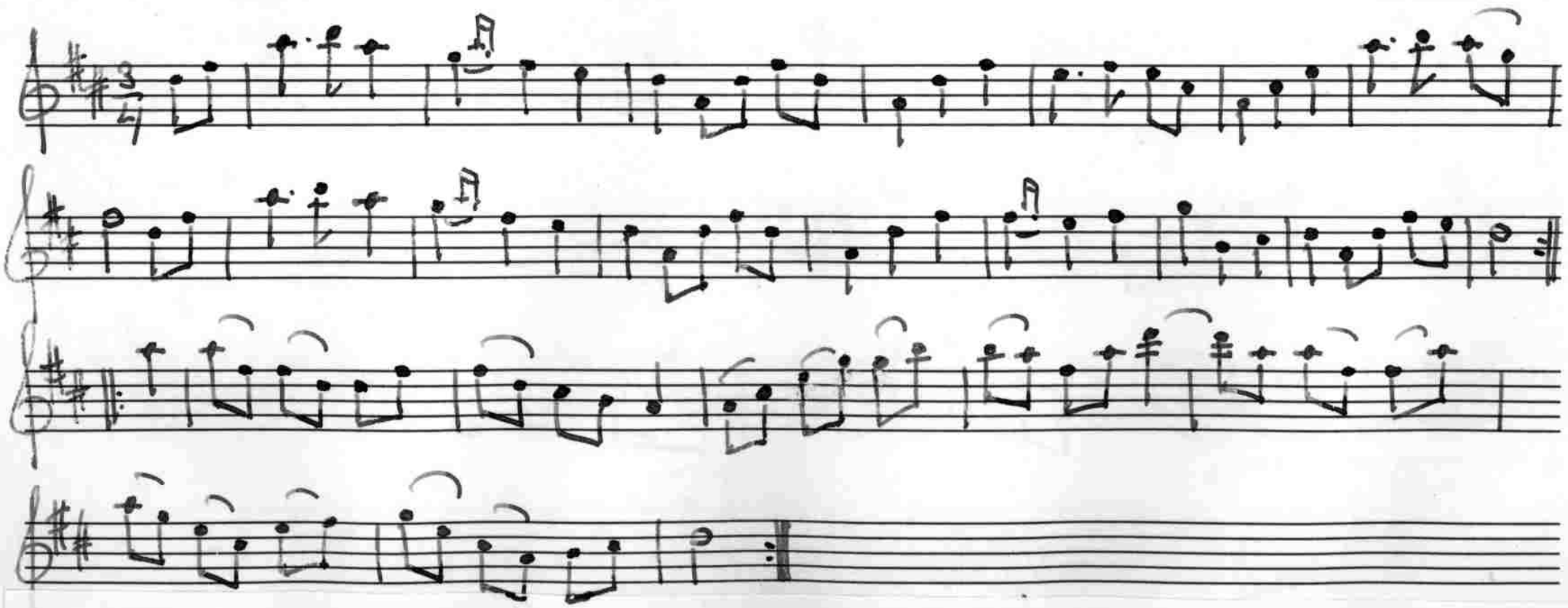

Första reprisen är en variant av en känd vals från början av 1800-talet, kallad 'Kerstin på Lybeck'. Jfr Albert Gustafsson, n:r 55 och 365.

Andra reprisen är komponerad av Thorsell.

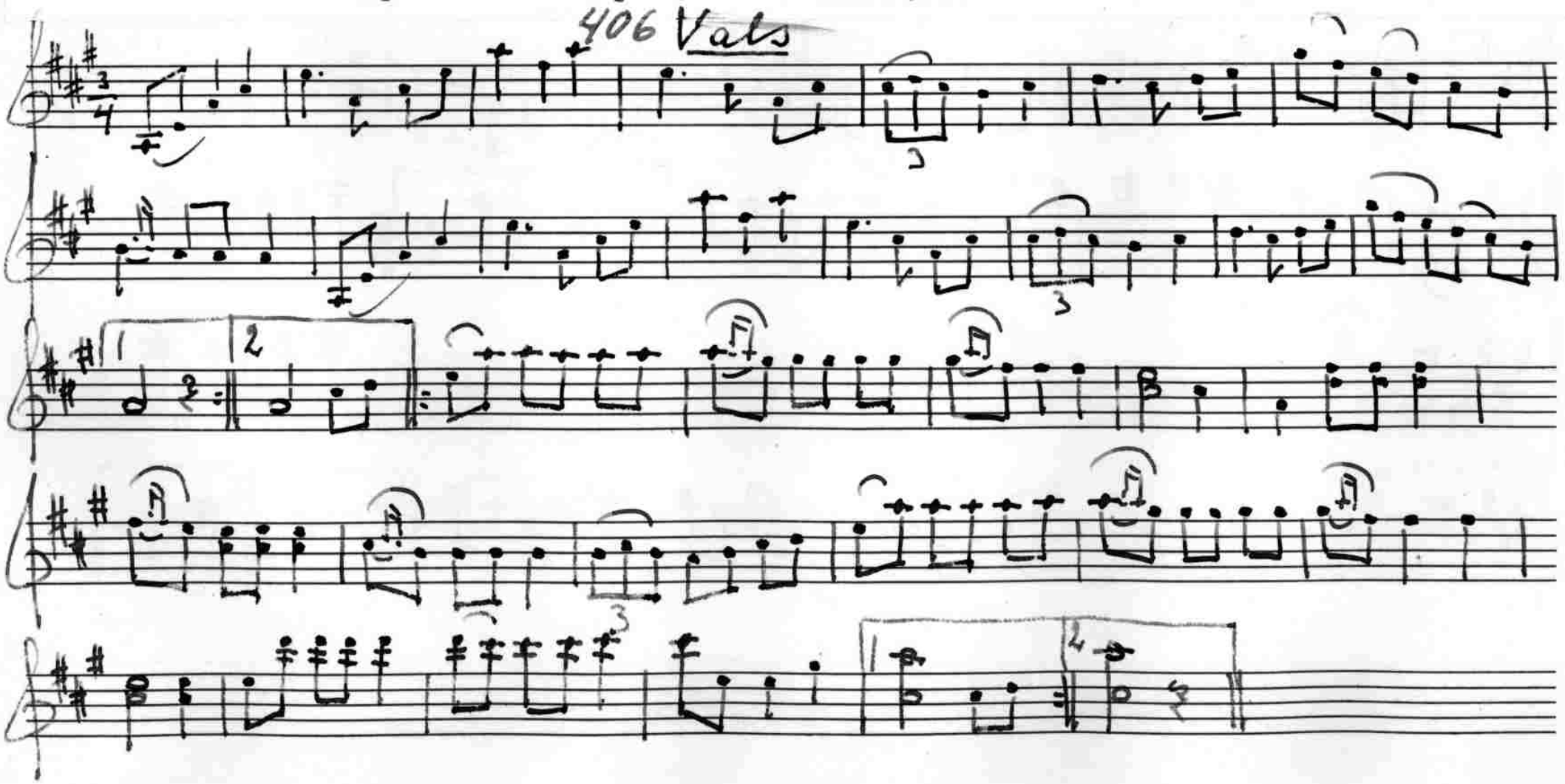

Valsen är Thorsells egen komposition från 1928. Han kallade den 'Midsommarvalsen'.

407 Gånglåt

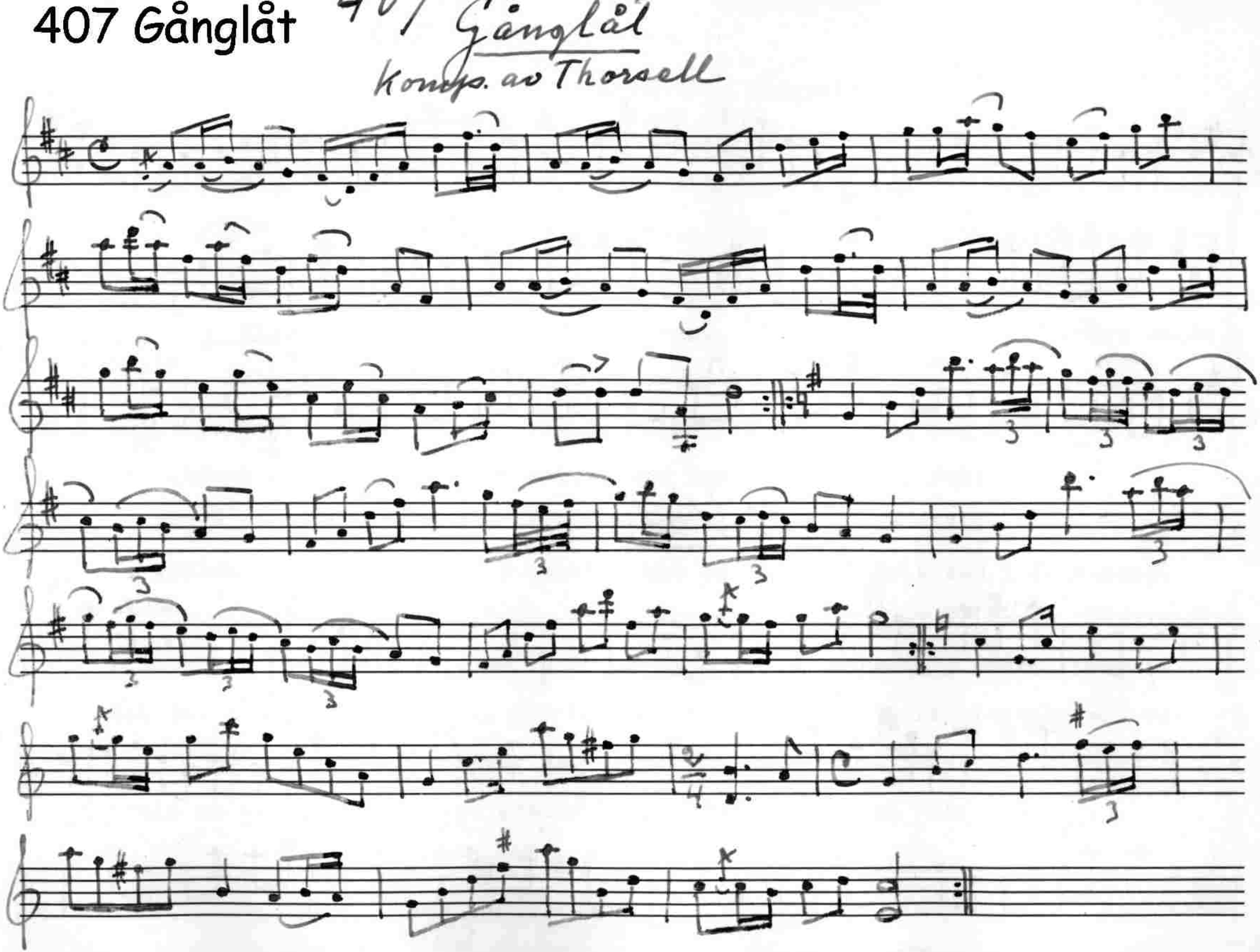

408 Vals

Komp. av Thorsell 1932

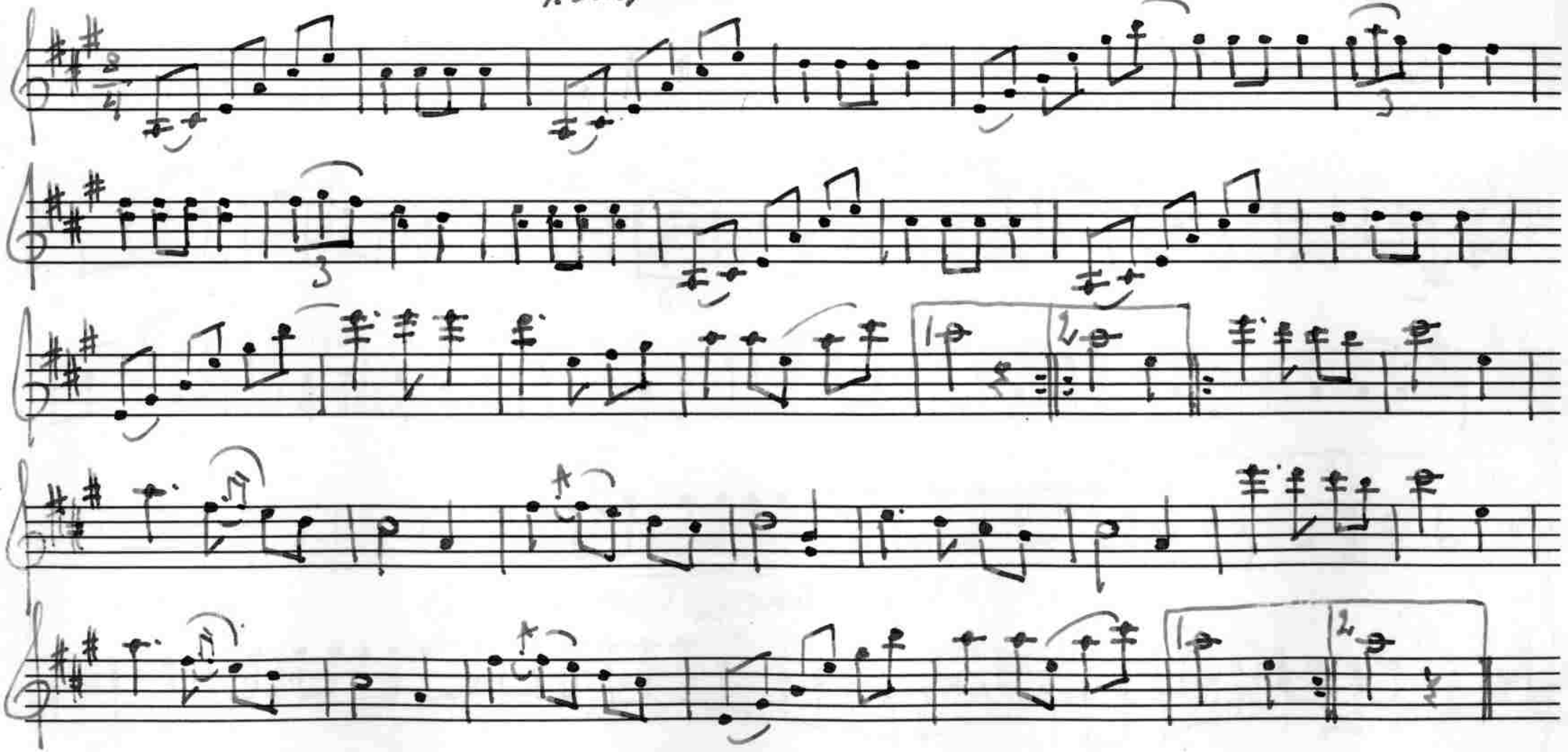

409 Polska

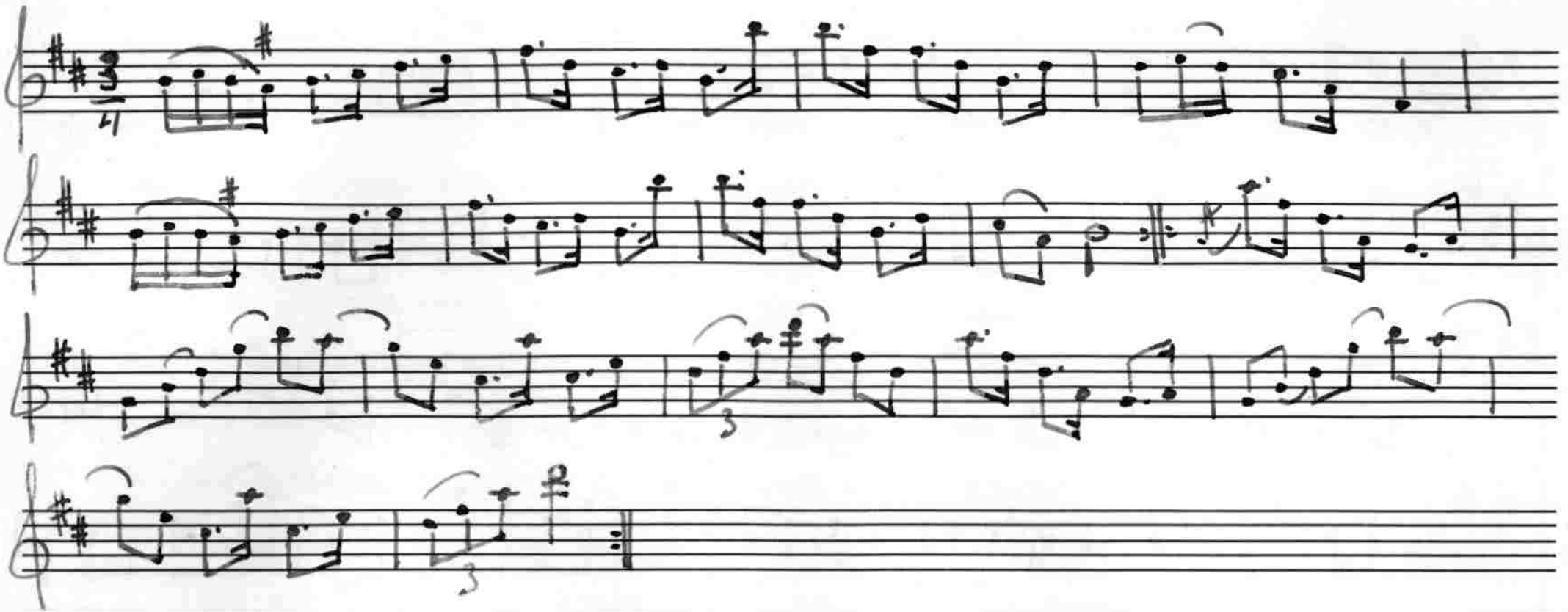

Thorsell trodde att polskan var från Jämtland. En variant av melodien finnes i Svenska Låtar, Dalarne, h. III n:r 722.

410 Polska

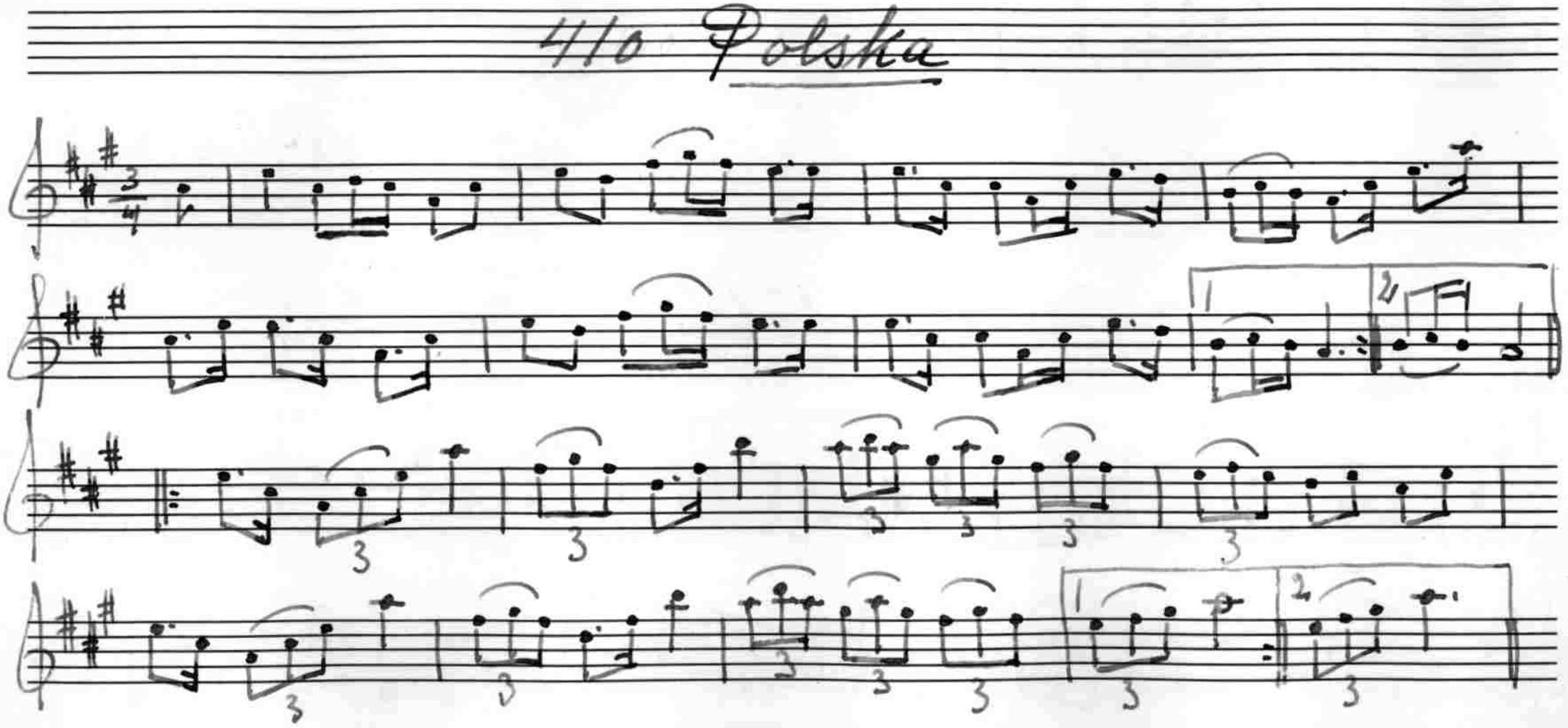

Polskan skall ha kommit från Öja. Thorsell lärde den i ungdomen.

411 Polska

Komp. av Thorsell 1930

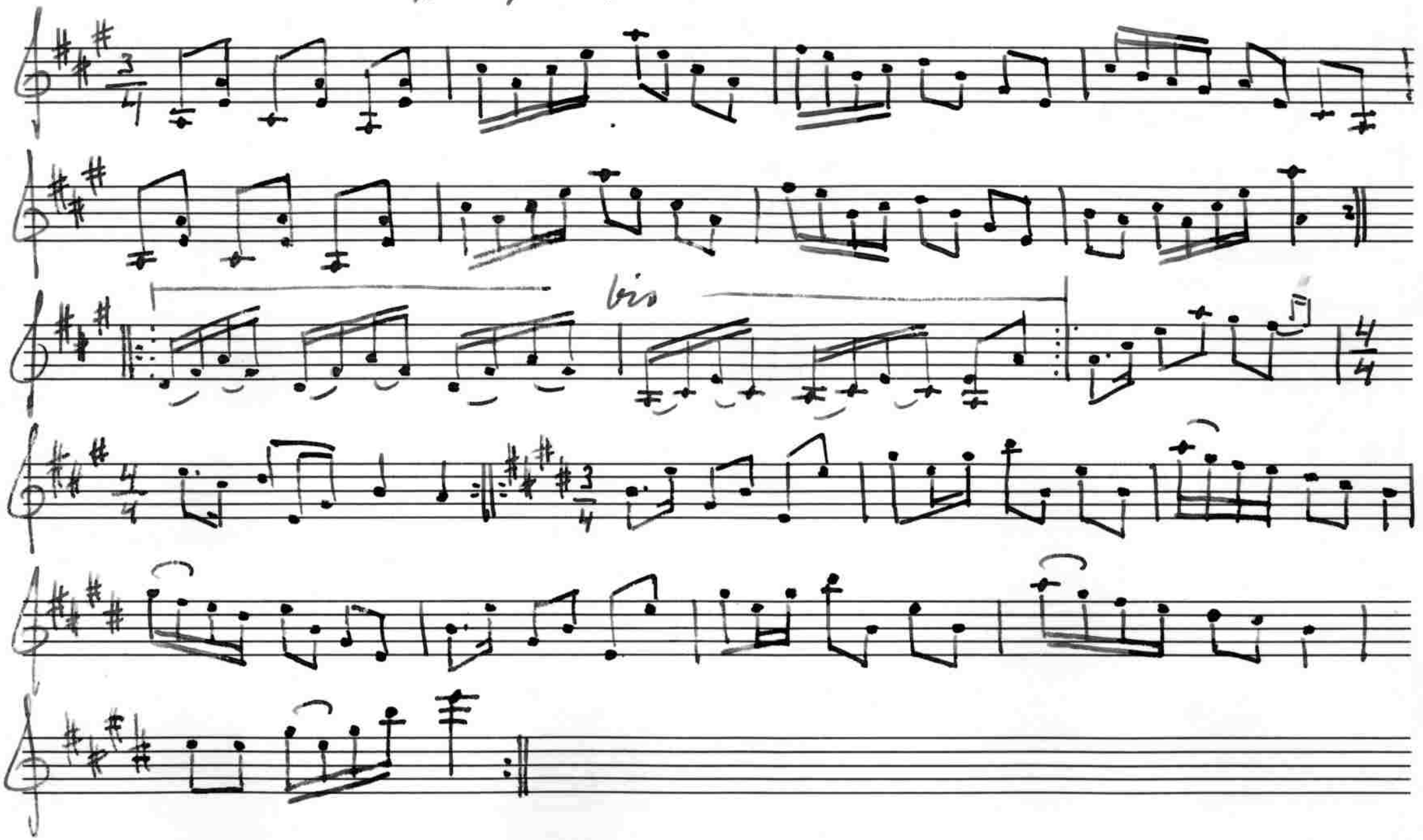

412 Polska

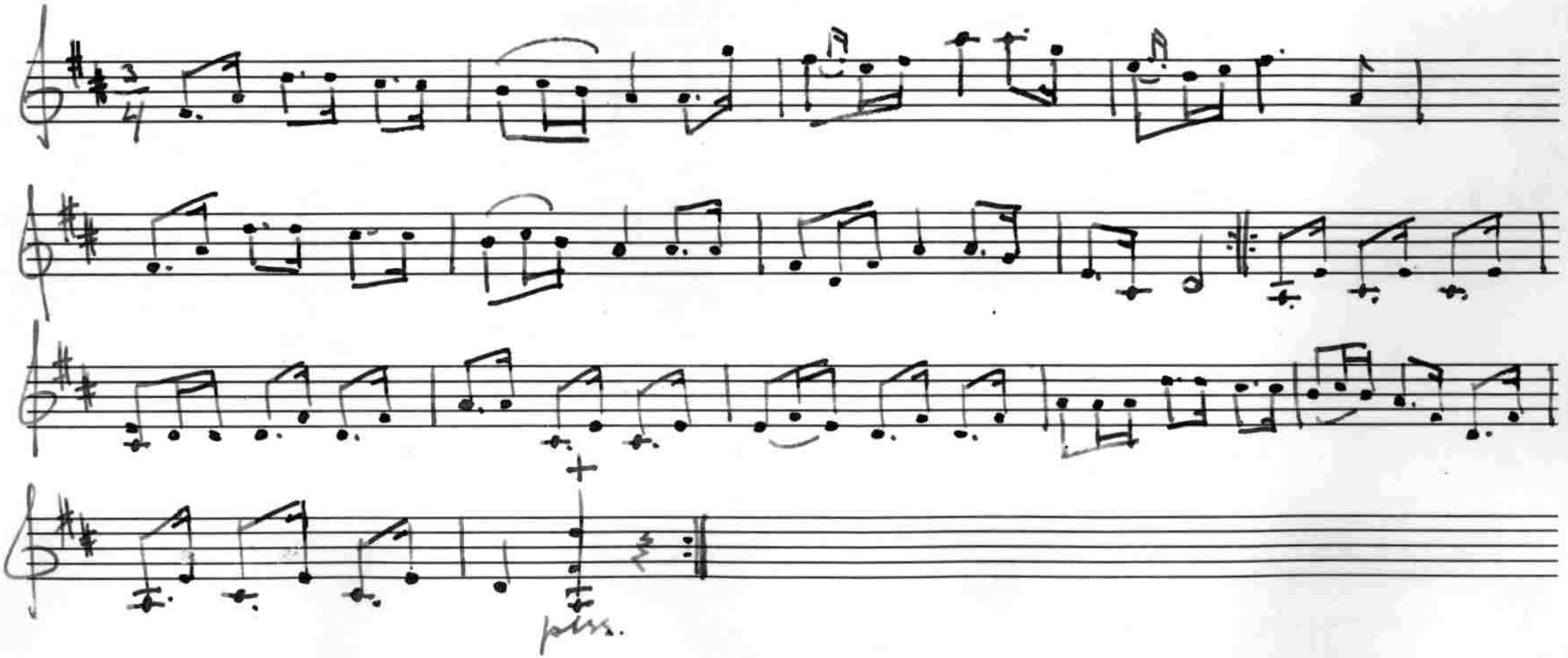

Thorsell hade polskan efter en gammal spelman från Husby-Rekarne. Denne gick vanligen under namnet 'Hultbergsgubben'.

Albert Gustafsson

Ekeby, Dunker.

Klarinettisten och fiolspelmannen Albert Gustafsson i Ekeby, Dunker, är född I884 i Ekeby. Redan som barn började han spela på en av fadern tillverkad fiol och med honom som läromästare. Fadern, vars namn var Johan Erik Gustafsson, spelade nämligen både fiol och klarinett - han var född I849 och dog I924 - och hade lärt spela av klockaren Langborg i Dunker. Albert Gustafsson har spelat tillsammans med en mjölnare Axel Enqvist i Mellbykvarn - död omkring I920, nittio år gammal - vilken var en duktig klarinettist och vilken i sin ordning lärt sin konst av en bonde och spelman från Sörlännakrogen i Länna.

Både Gustafsson och fadern ha varit anlitade bröllopsspelmän.

413 Vals

efter Fadern

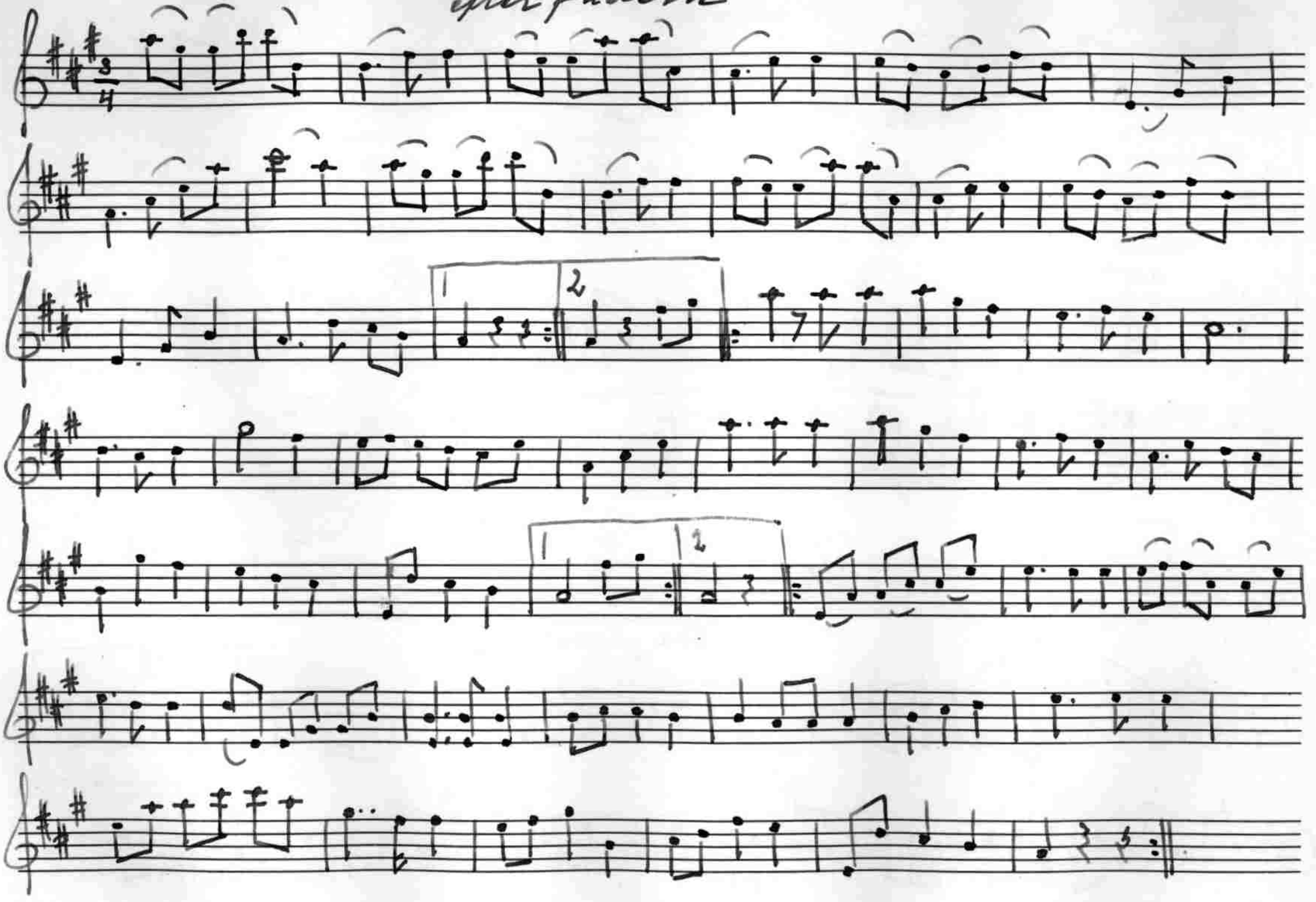

Första reprisen är besläktad med en i Dalarne upptecknad vals.

Jfr Svenska Låtar, Dalarne, h. I n:r 32, sista reprisen.

Se även Skåne, h.I n:r 219, andra reprisen.

4/14 Polska

after Fadern

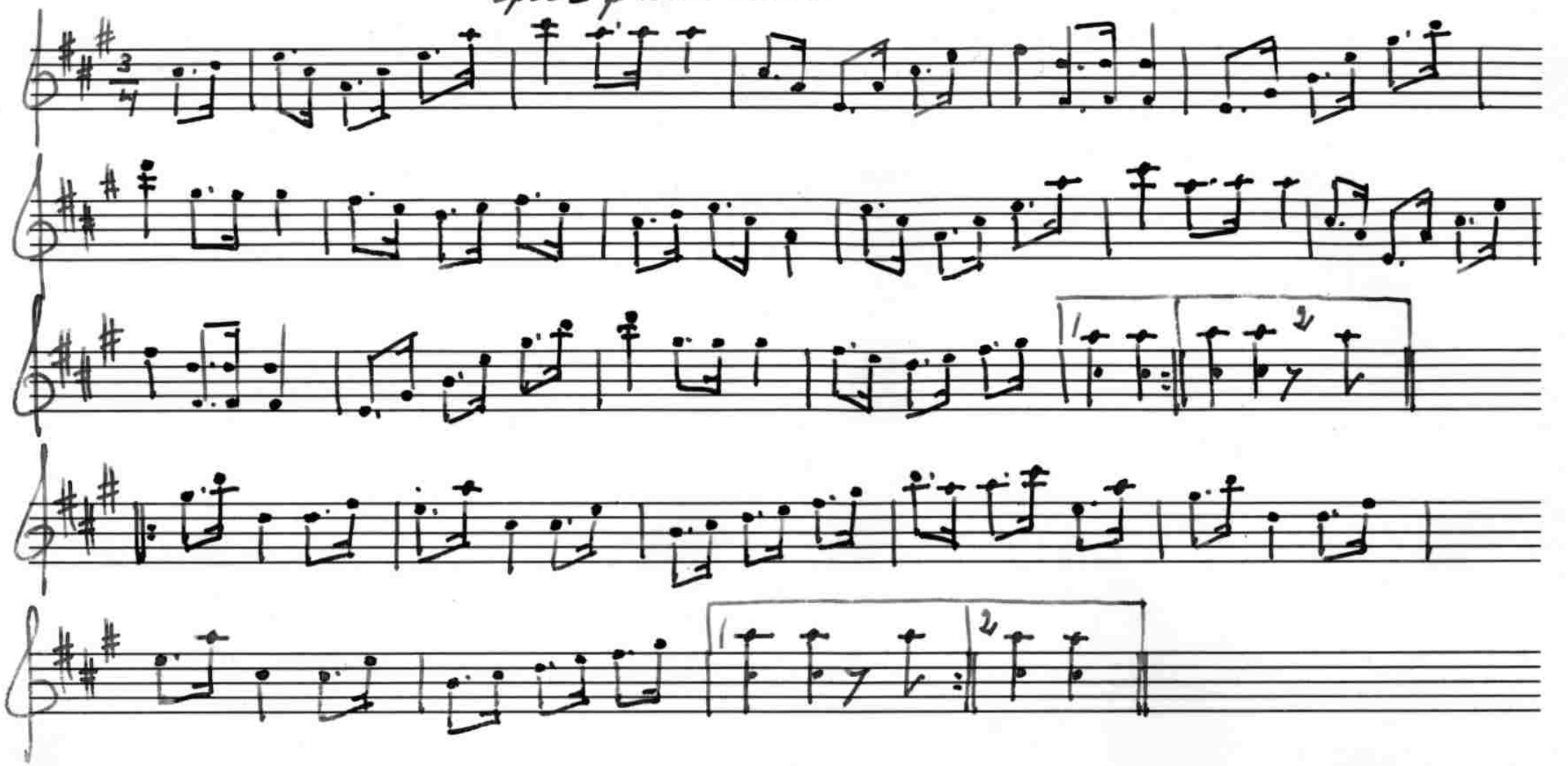

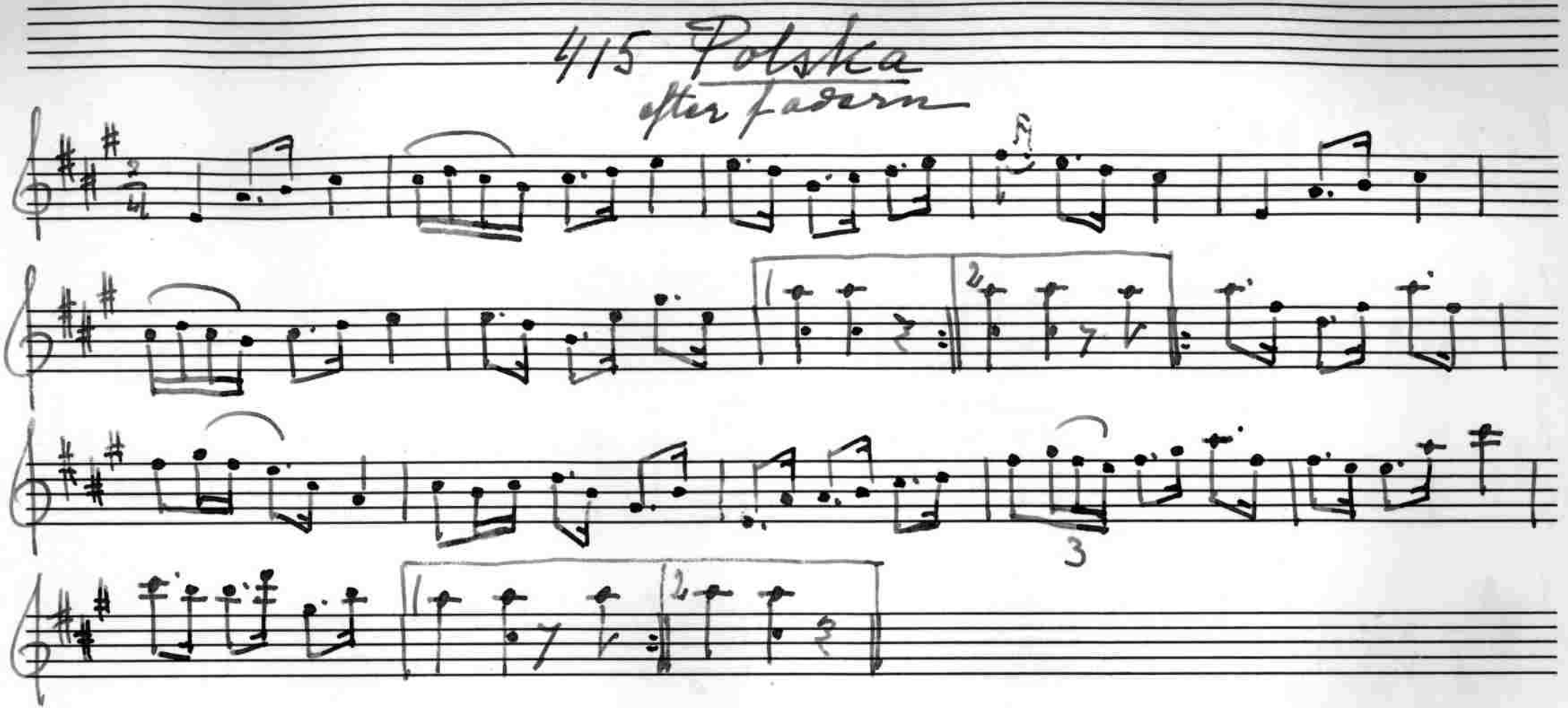
4/15 Polska
efter Fadern
A
1
2
3

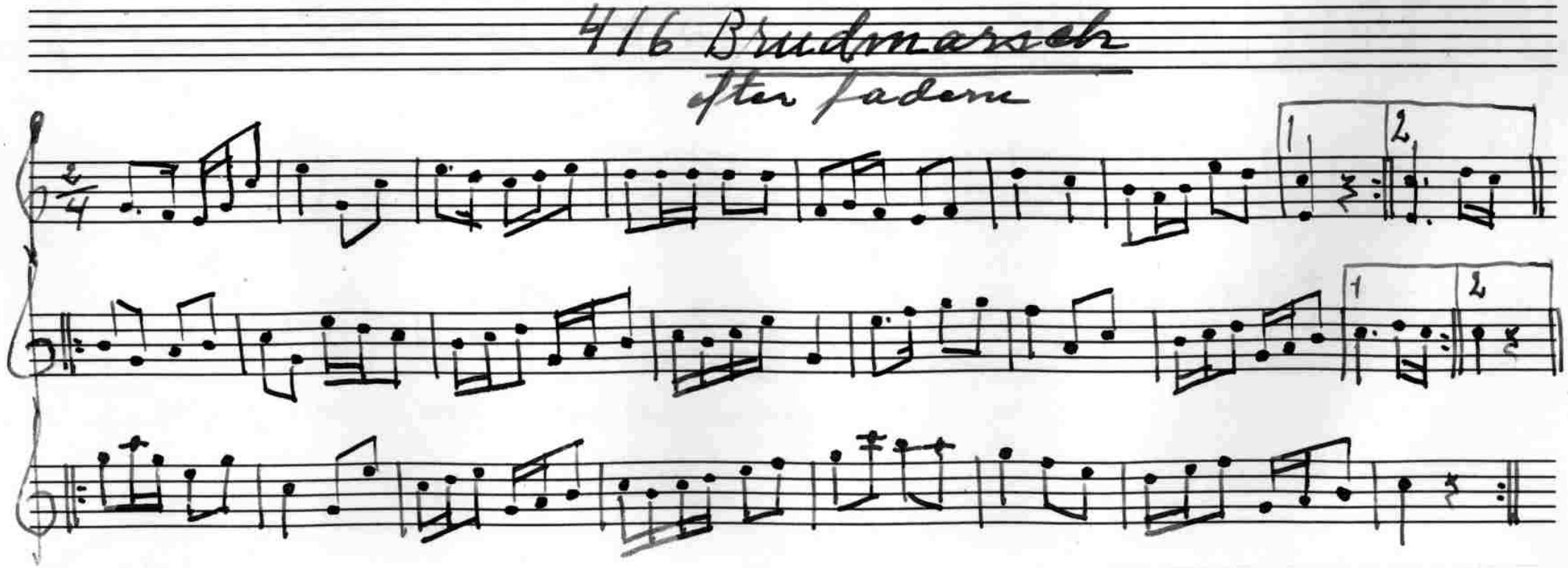

. Melodien torde ursprungligen ha spelats som kadrilj, då den har de för denna dans karakteristiska kännetecknen.

417 Kadrilj
efter Tadarida

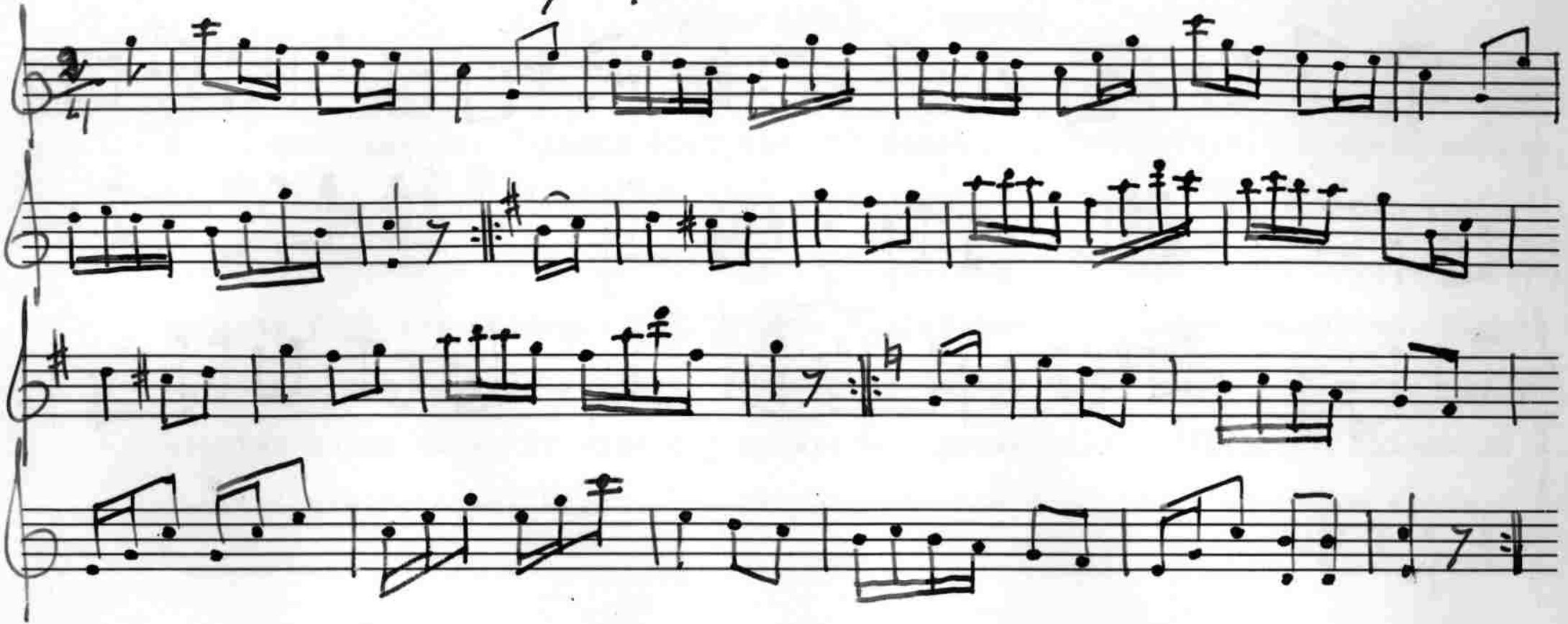

418 Vals efter fadern

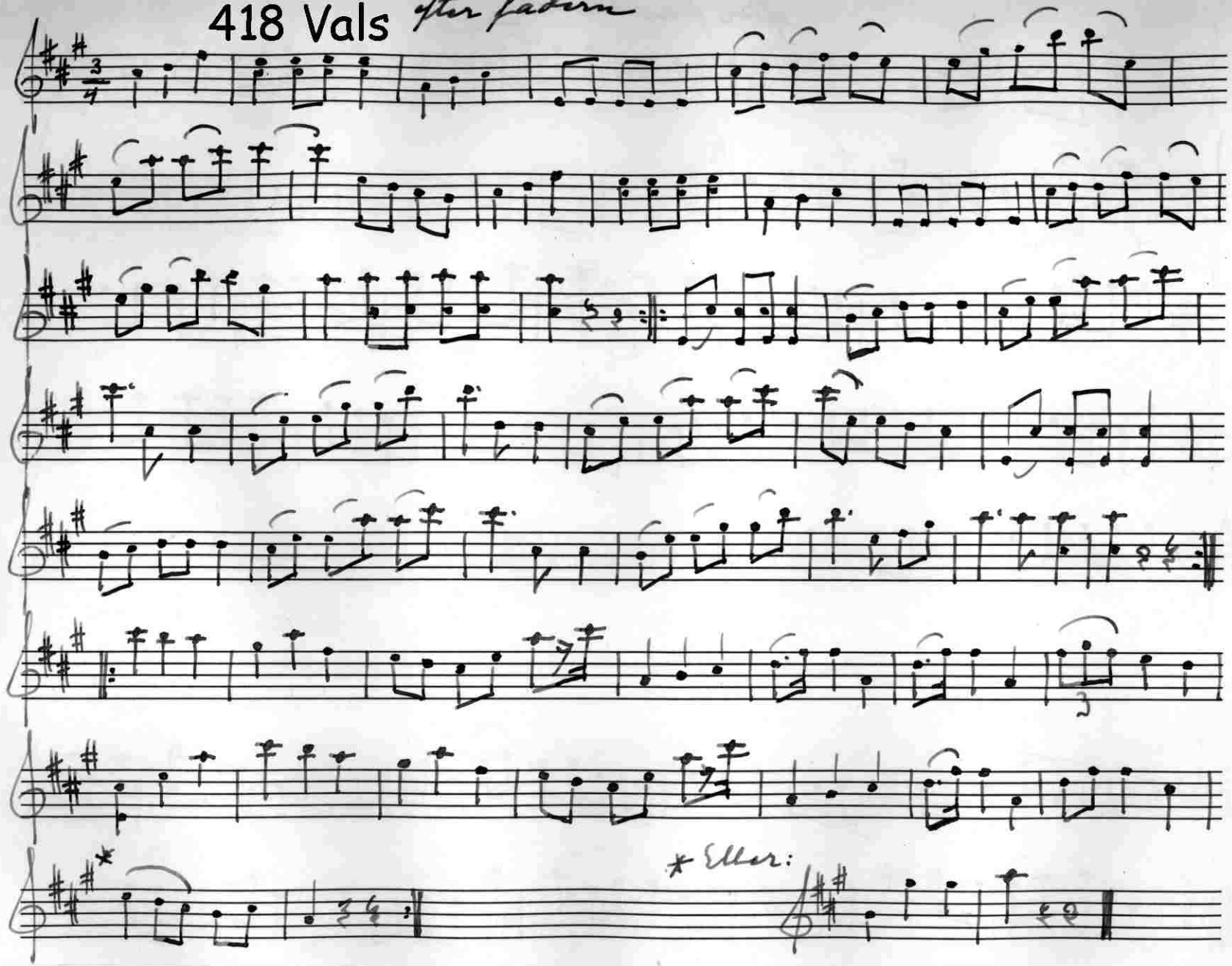

Varianter av melodien ha upptecknats i Östergötland - där valsen uppges vara komponerad av Lindblom - och Västmanland.

Jfr Svenska Låtar, Östergötland n:r 45 och Västmanland n:r 68.

ESSELTE
1/4 system

4/19 Polska

Komp. av fadern

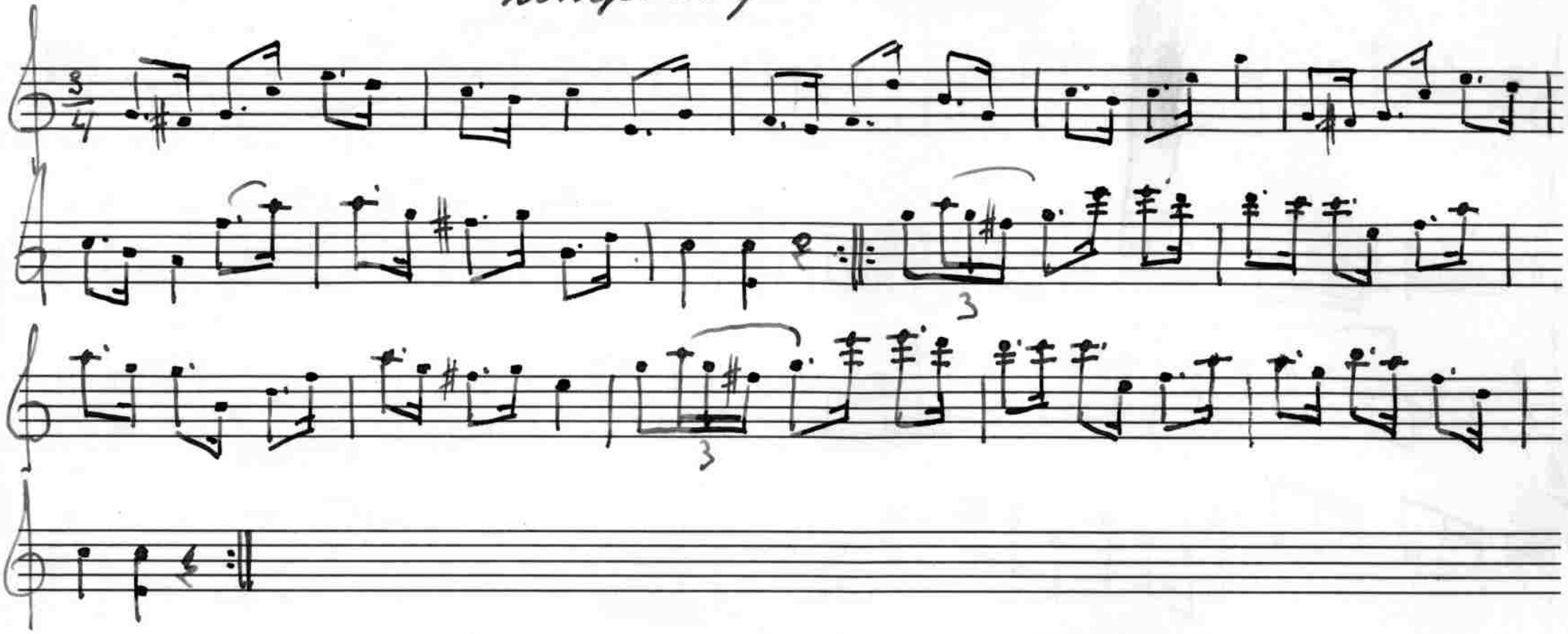

420 Marsch

efter Faderne

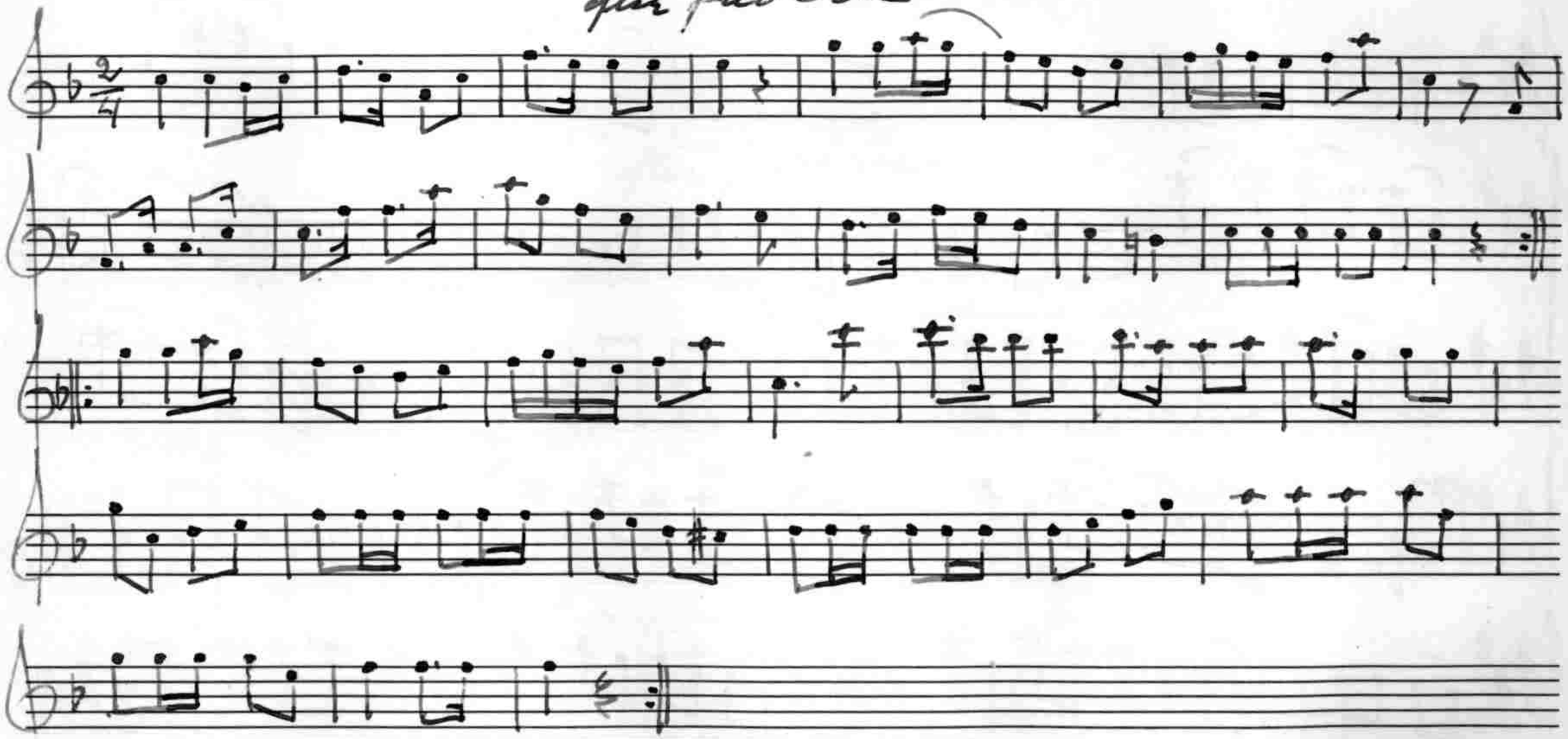

Första reprisen är en intressant variant av en både i Sörmland och annorstädes spelad marsch, vilken under 1800-talet var tämligen populär. I Skåne hade första reprisen följande lydelse:

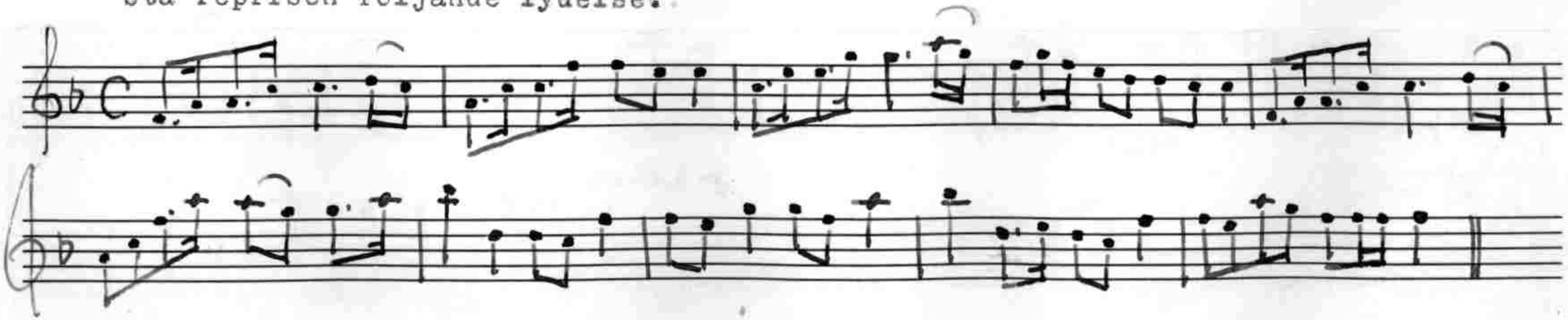

August Leander Hagberg

Skebokvarn, Helgesta

August Leander Hagberg är bosatt på Skansen i Skebokvarn, Helgesta socken. Han är född 2/5 1856 i Hagen - ett torp under Rockelsta - och började spela fiol då han var tolv år gammal. En farbroder, Anders Ersson vid Helgesta gård, spelade fiol och lärde Hagberg stämma fiolen samt de första grunderna. Sedan utbildade sig Hagberg på egen hand och då det ej fanns någon annan spelman i trakten under många år blev han mycket engagerad till bröllop och allehanda danstillställningar. Några av Hagbergs melodier äro gjorda av honom själv.

421 Polska

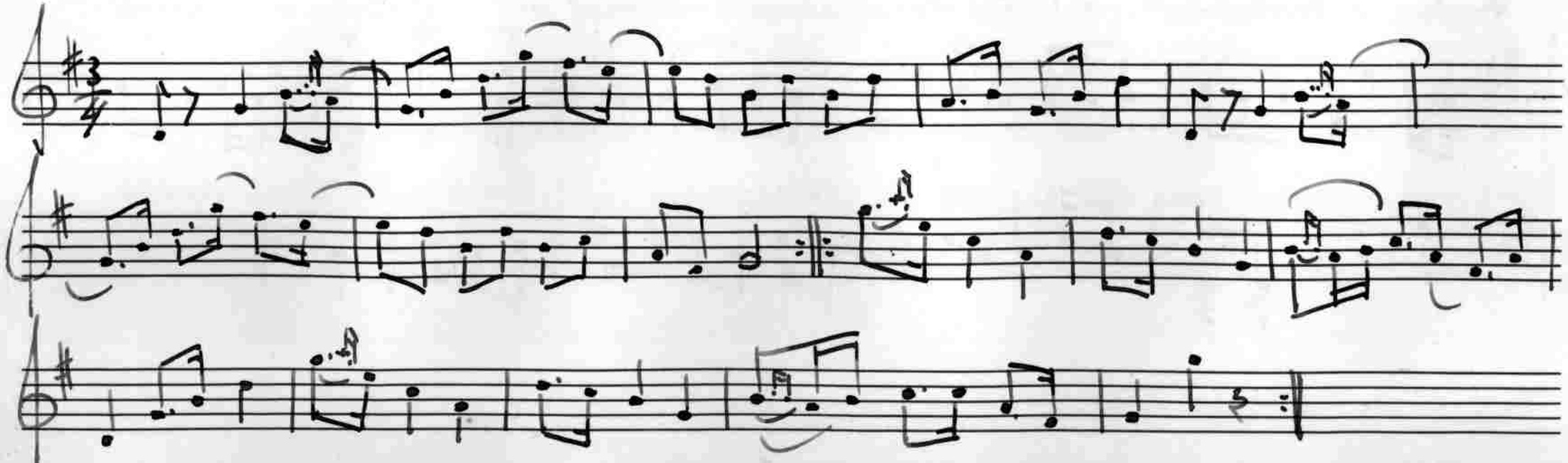

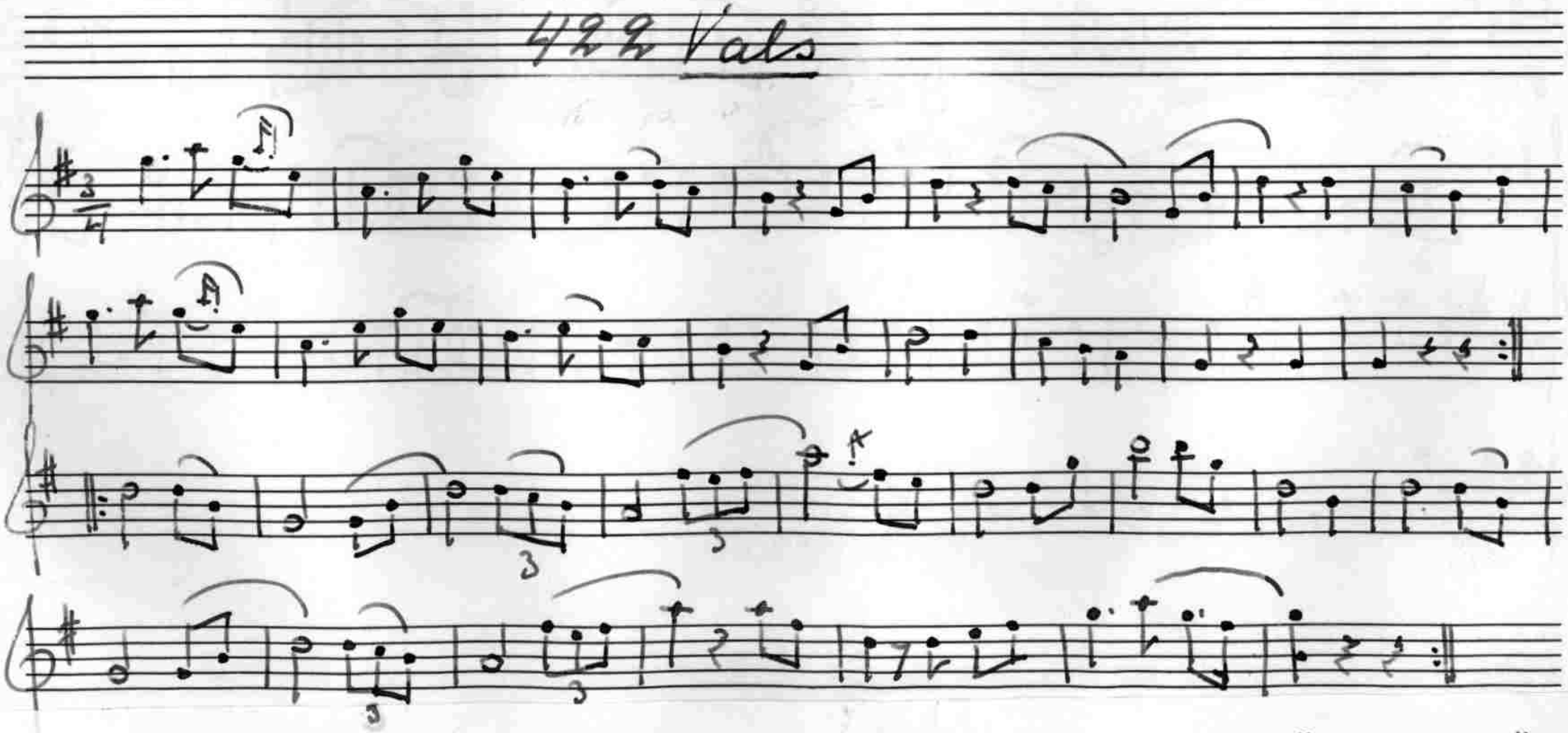

Hagberg har polskan efter en bonde i Frändsta hos vilken han tjänade som dräng.

Bonden hette Karlsson och var notkunnig.

4/23a Polska

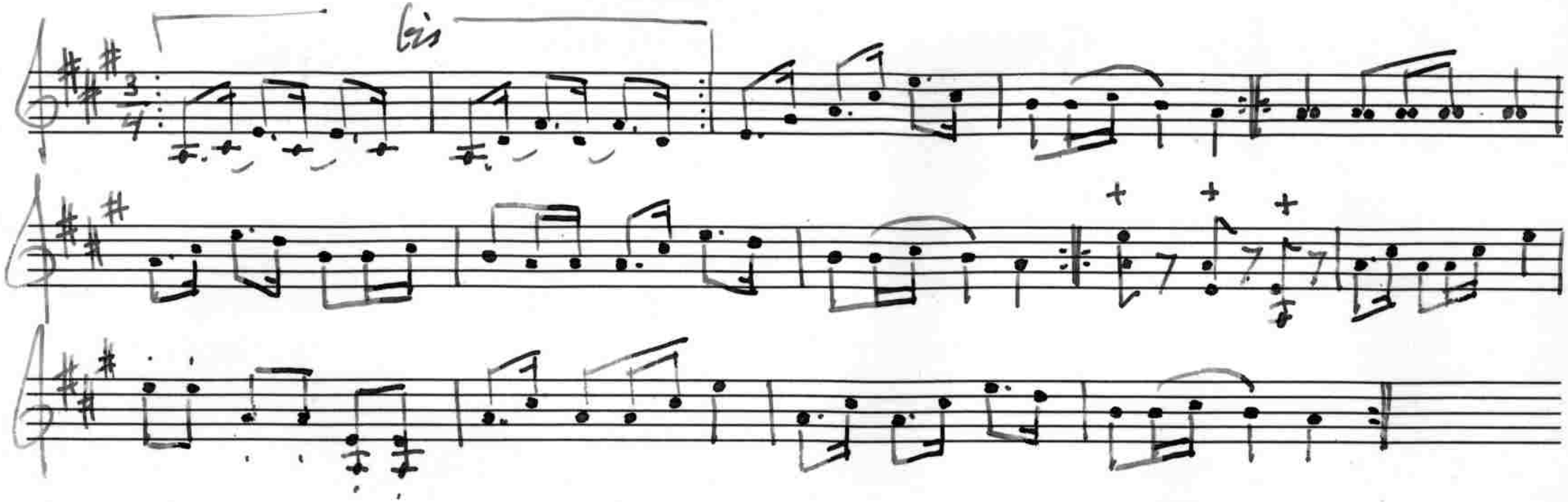

423 b

Stämm:

bis

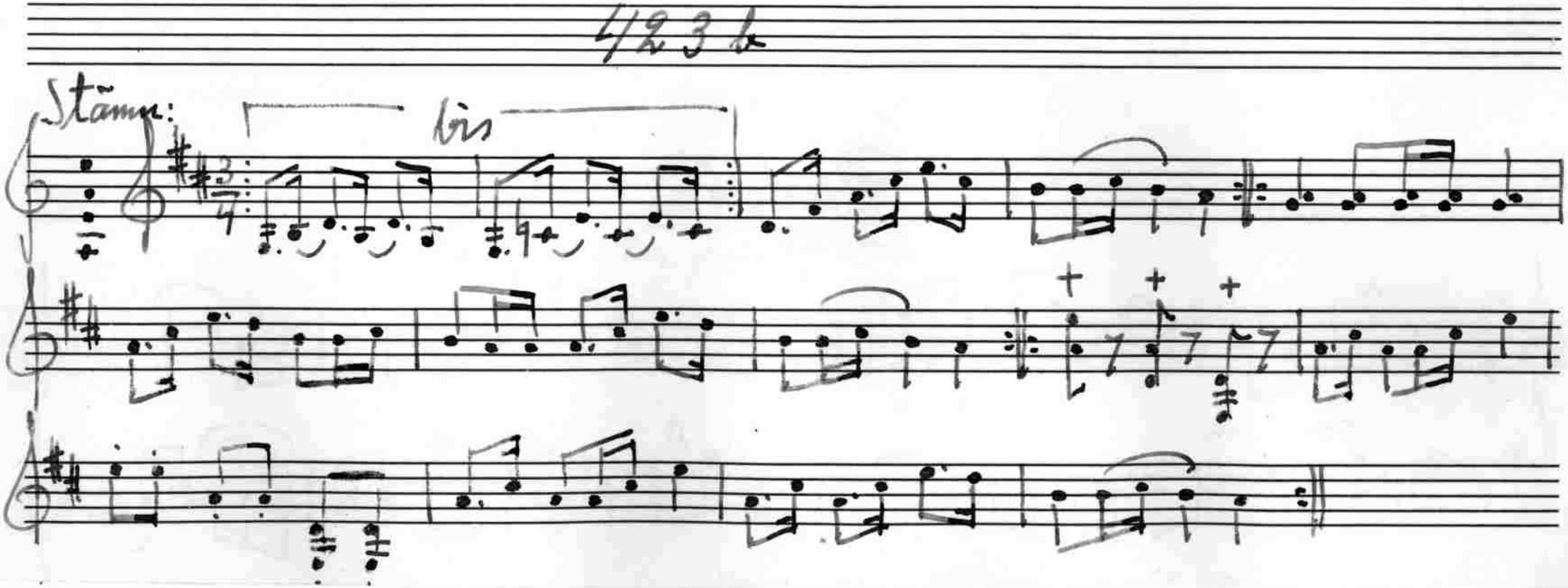

Låten gick under namnet 'Tyska polskan'. Melodien är en variant av Stenbocks-polskan, även kallad 'Tyska klockorna' m.m.

424 Vals

Komp. av Hagberg

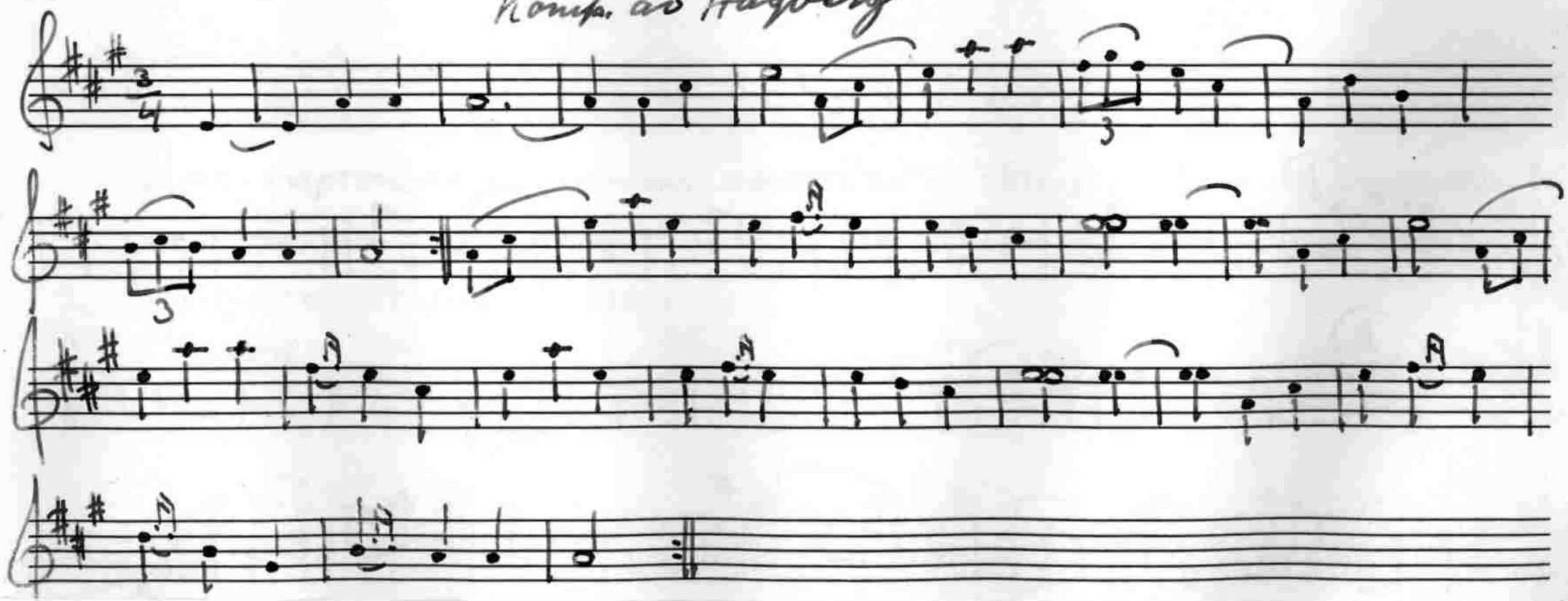

Valsen spelades med förstämningen 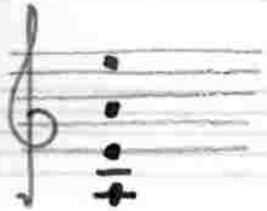 Vid omstämning tages första första tonen, e löst på tenoren och giss i andra reprisens femtonde takt som fiss.

425 Polska

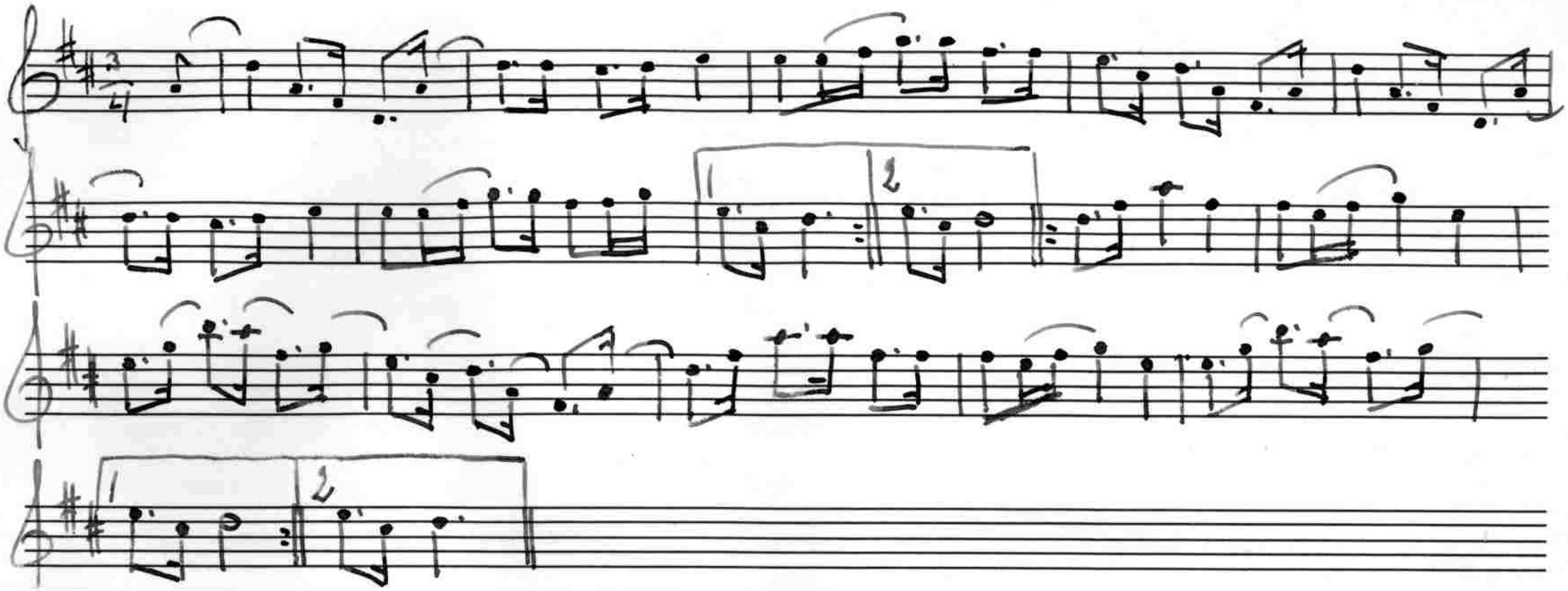

Som pojke hörde Hagberg denna polska på ett gille. Spelmannen, som var från Hyltinge, använde låten vid detta tillfälle som färdpolska, d.v.s. den sista dansen som spelades. Den blev även spelmannens sista, ty han drunknade under hemfärden från gillet.

Varianter av polskan ha uppteckнats i skilda landskap. Jfr t.ex. Svenska Låtar, Södermanland n:r I5, Västergötland n:r 48 och I92 samt Dalsland n:r 259.

426 Polska

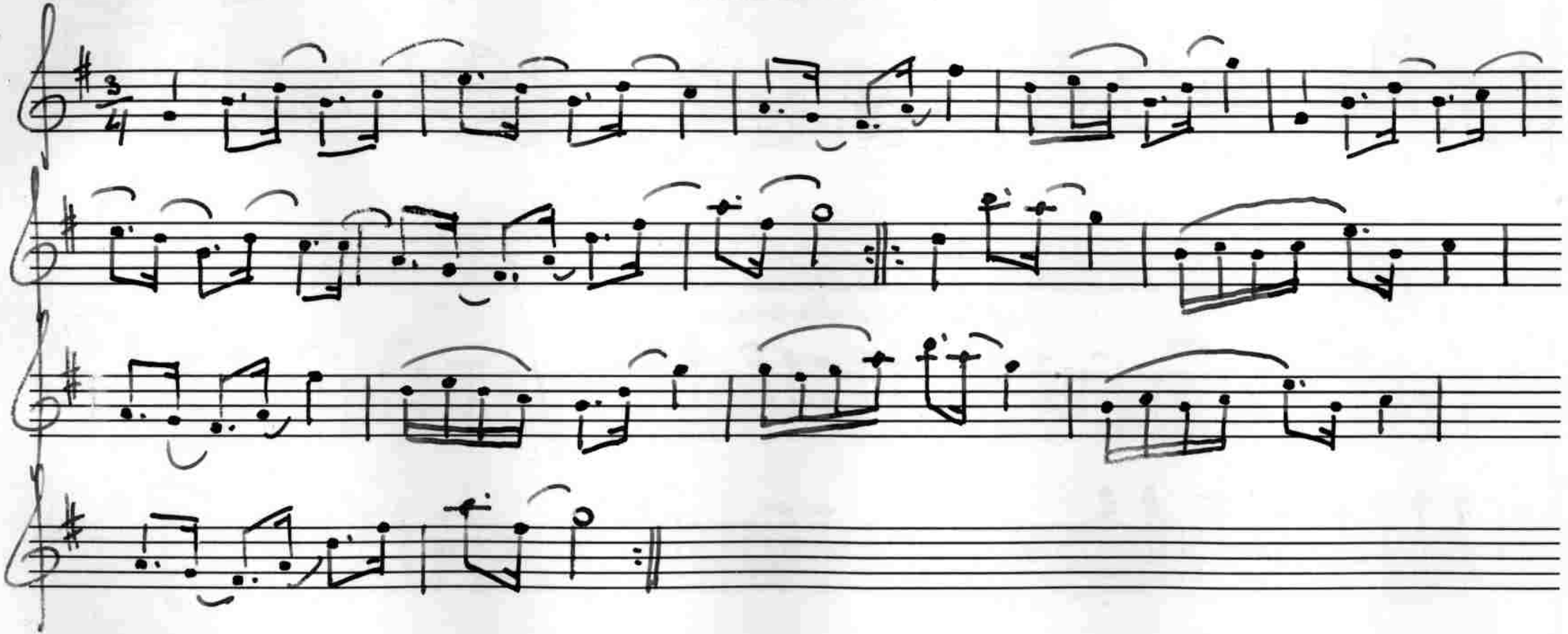

Adolf Fritiof Hillman

Sparreholm, Hyltinge.

Adolf Fritiof Hillman har lärt många av sina melodier av Hagberg i Skebokvarn och har förr ofta spelat tillsammans med honom. Han är född 1871 i Helgesta och var nitton år då han första gång spelade till dans. Modern hade 'sångröst' och sjöng gärna gamla melodier vilka sonen lätt tillägnade sig. Utom med Hagberg brukade Hillman spela på bröllop och danser tillsammans med Karl Eriksson i Hyltinge, en för trettio år sedan avliden fiolspelman. Numera har Hillman dock upphört att spela till dans och han odlar fiolspelet endast för sitt nöjes skull. Men de musikaliska traditionerna uppbäres och fortsättes av hans söner, vilka utbildat sig till duktiga musiker. De spela dock huvudsakligen modern musik.

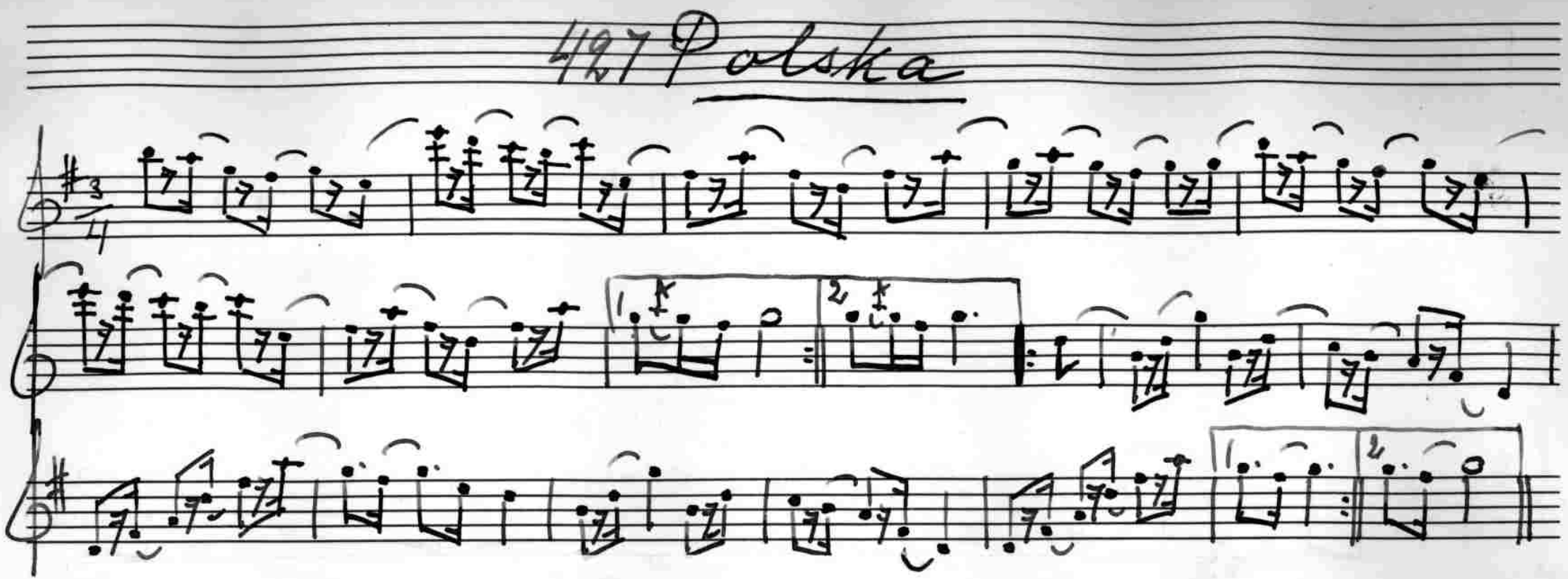

Polskan är gjord av Hillman i början av 1890-talet.

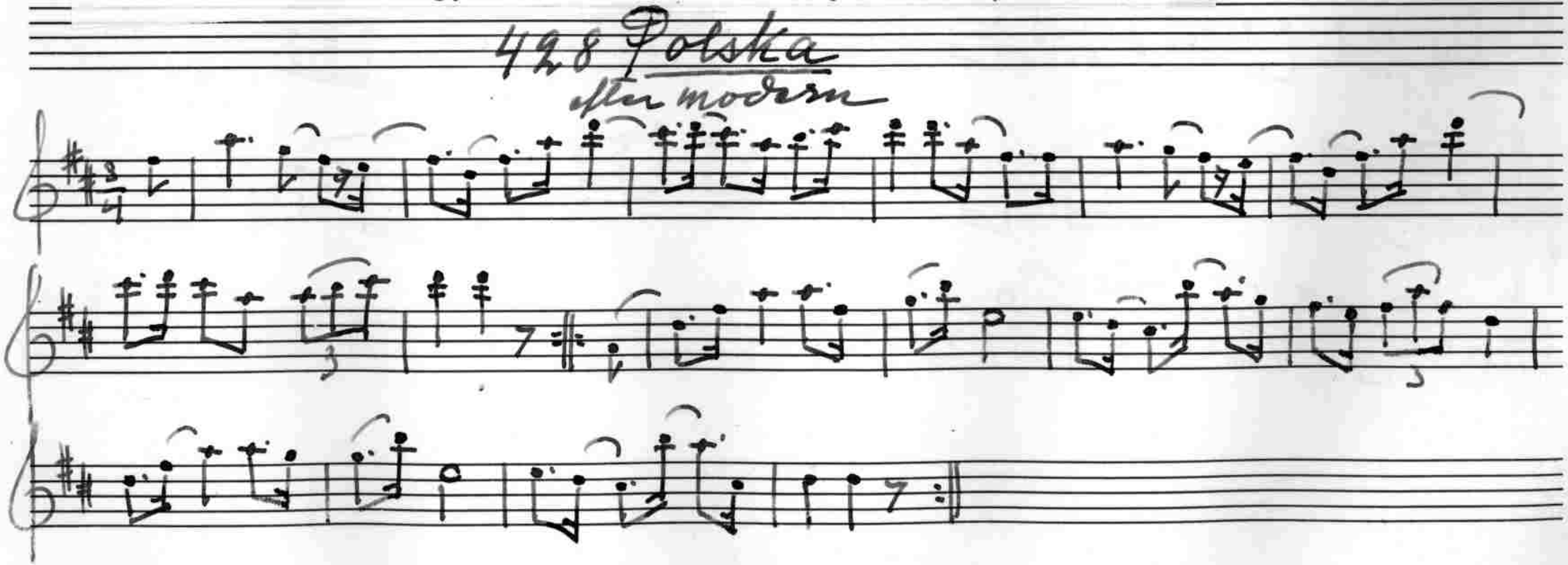

Efter denna polska dansade Karl XV i fyrtio minuter med flickorna på lägret i Malmköping.

429 Polska

after Hagberg.

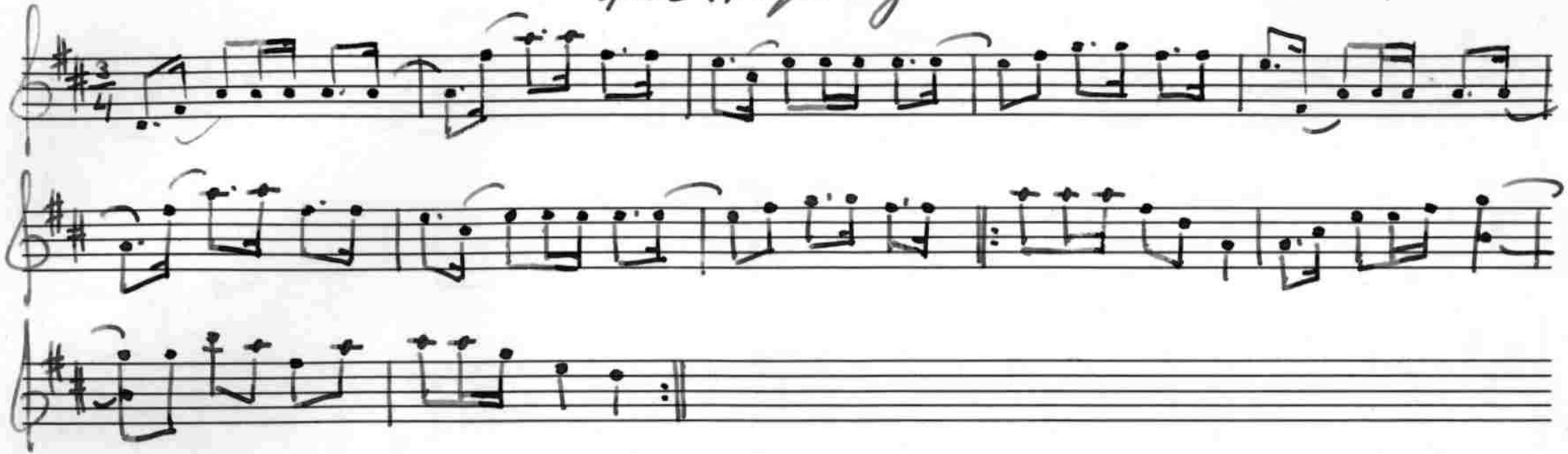

2/30 Polska

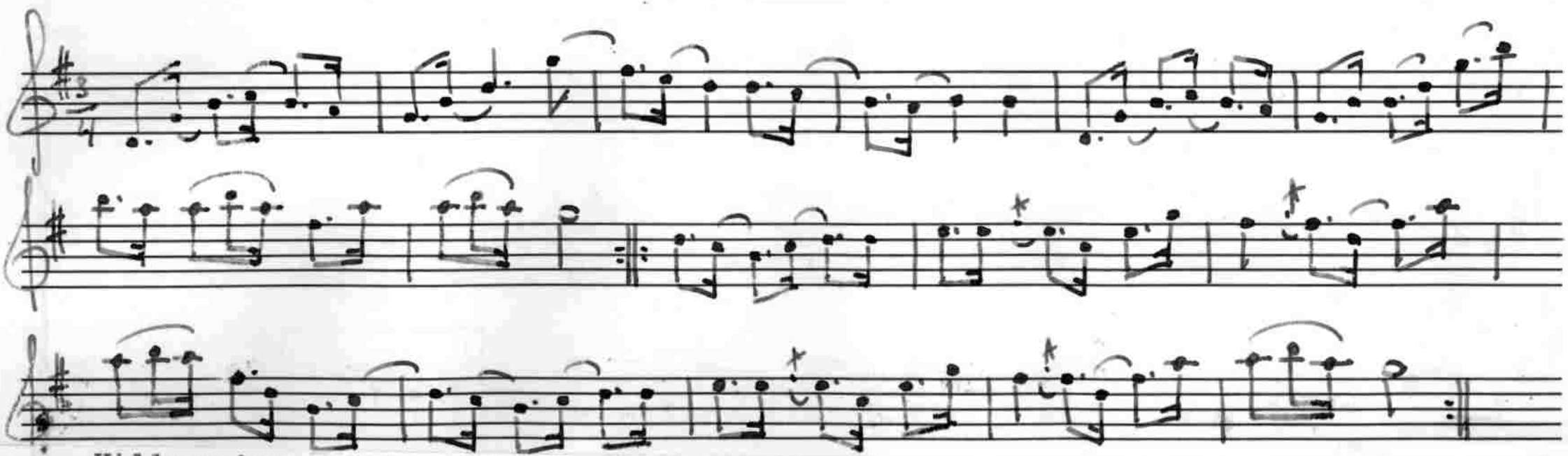

Hillman har polskan efter en stalldräng i Helgesta som spelade fiol. Han hette Ernst Karlsson och var från Barva, men kallades vanligen 'Ernst i byn'.

431 Vals

efter Ernst Karlsson

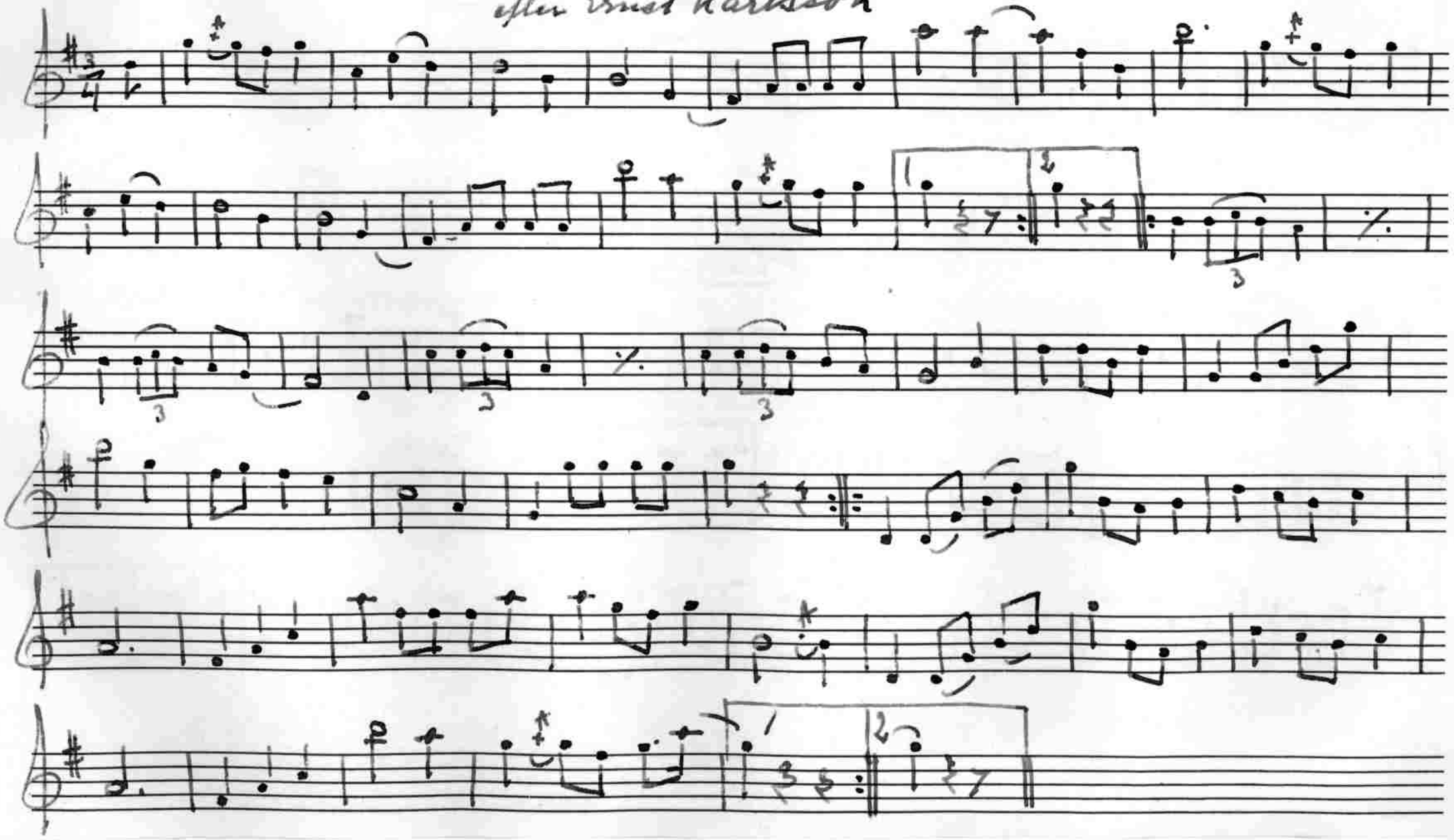

I slutet av andra reprisen har tydligen en takt borttappats.

432 Polska

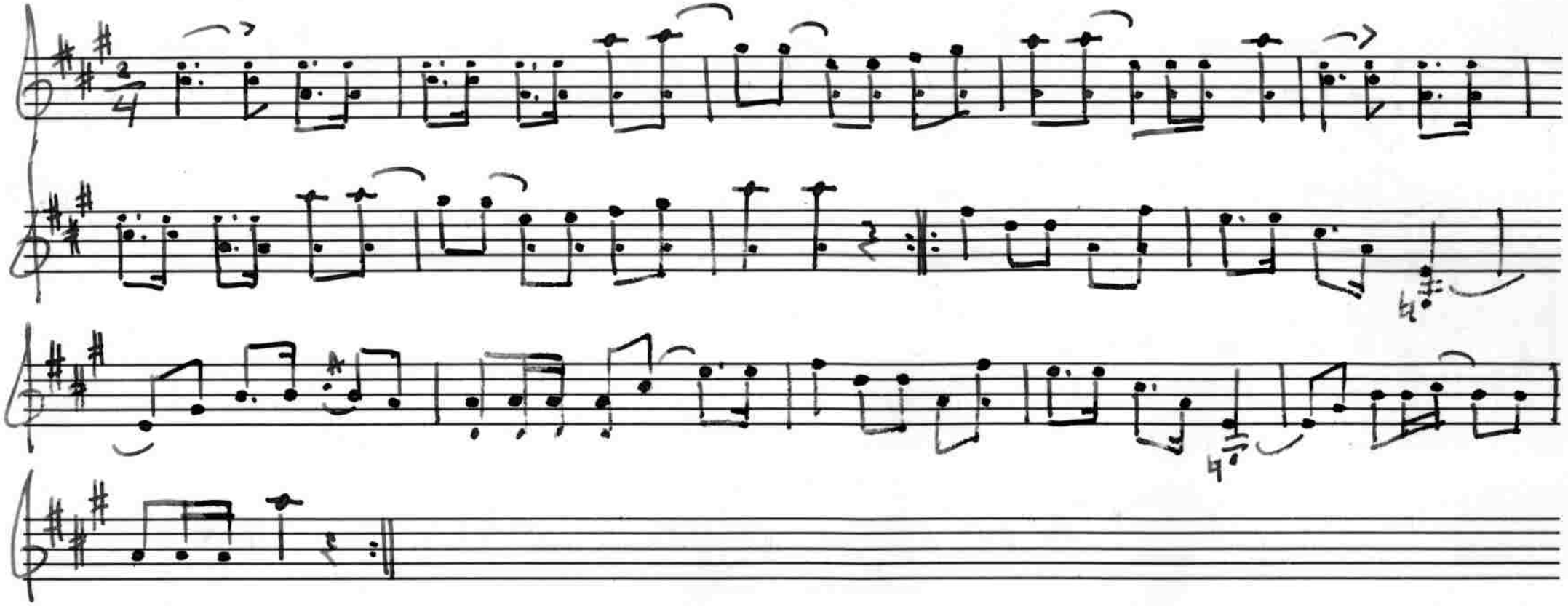

433 Polska

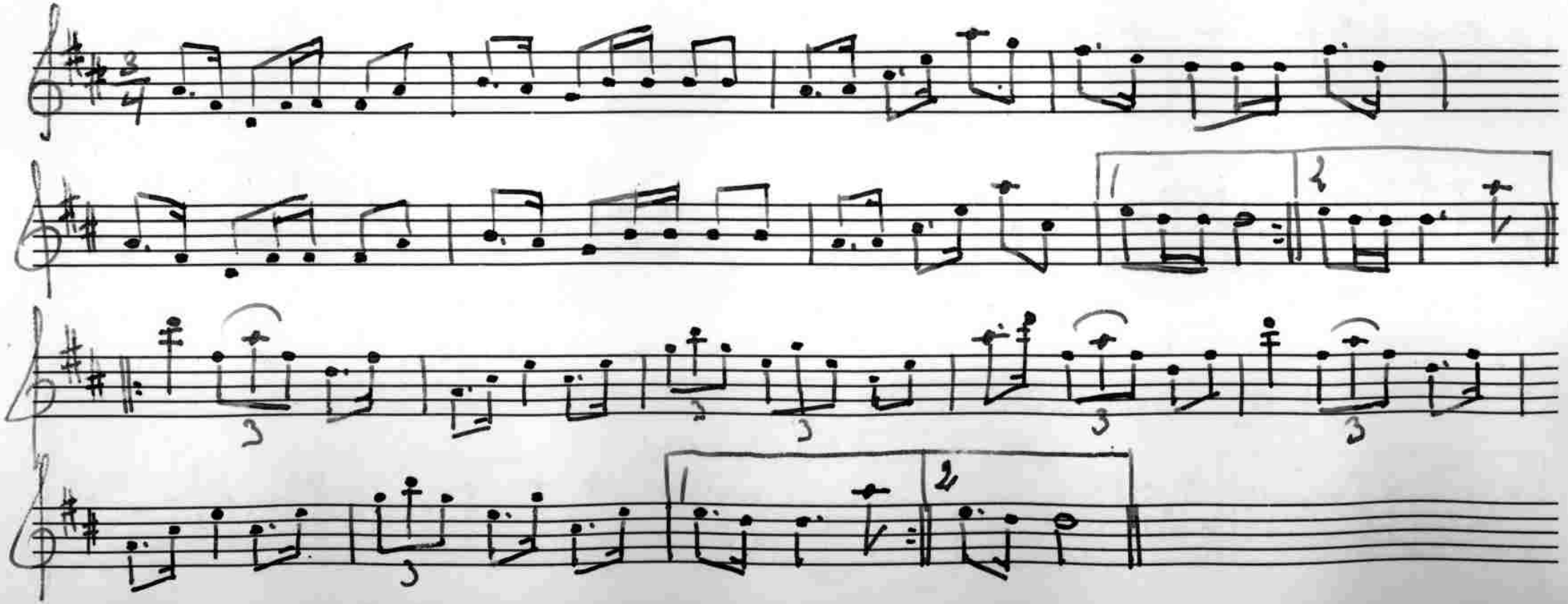

434 Polska

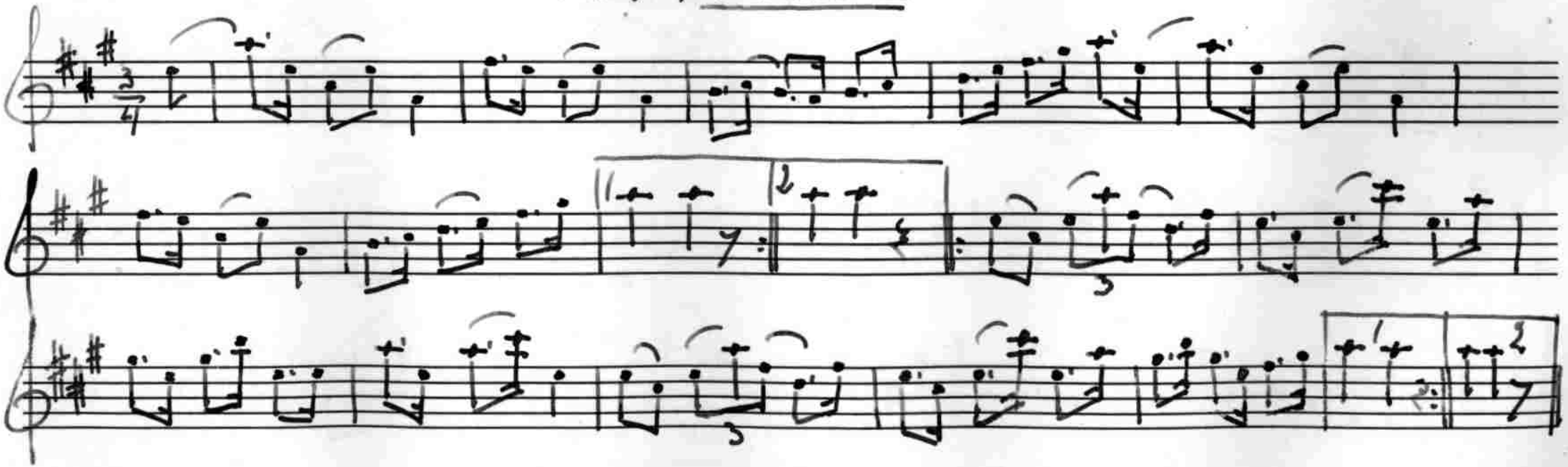

Polskan är komponerad av Hillman.

435 Polska

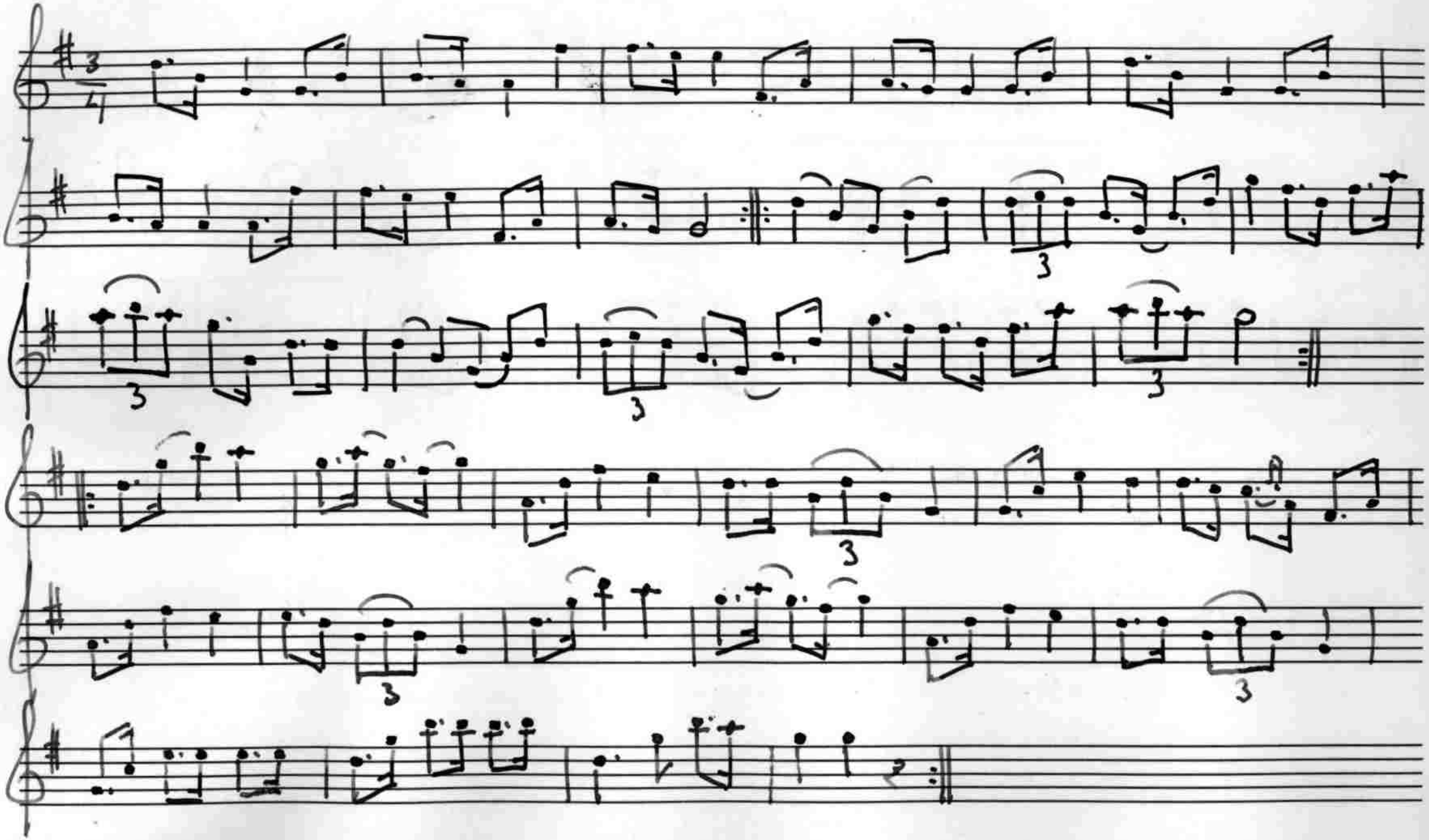

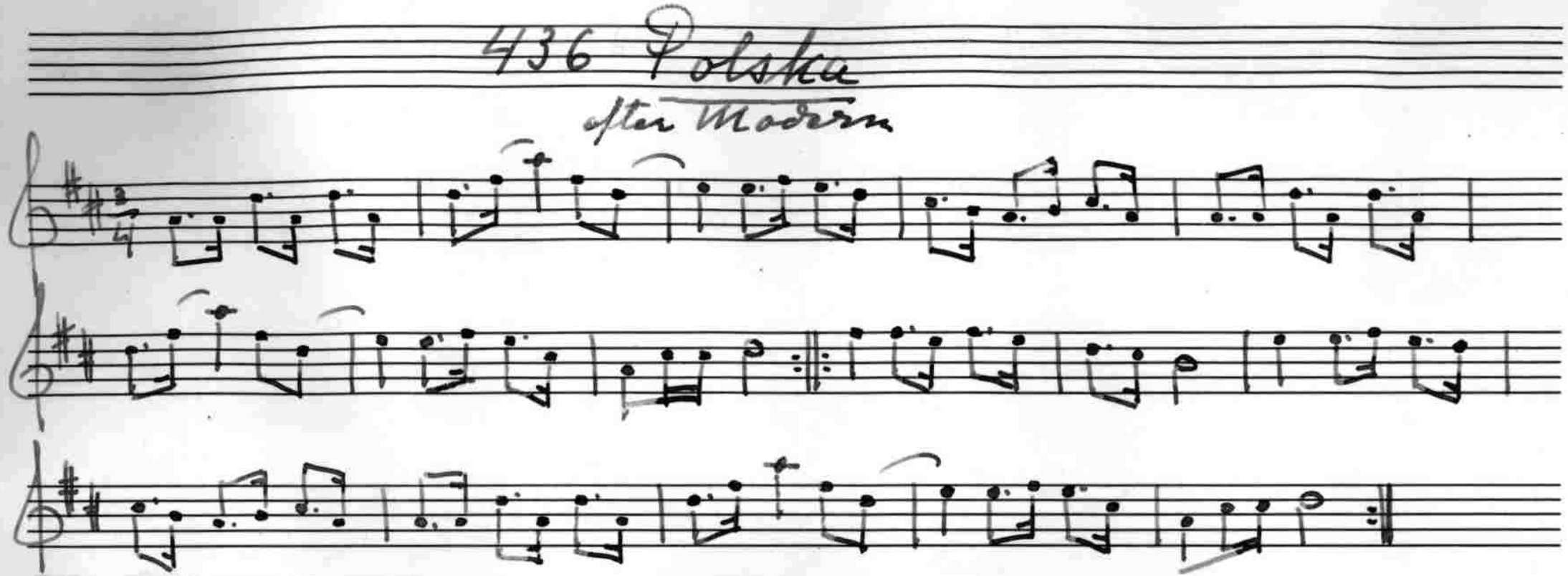

Polskan var efter modern som hört den sjungas vid majstången i sin ungdom

437 Polska

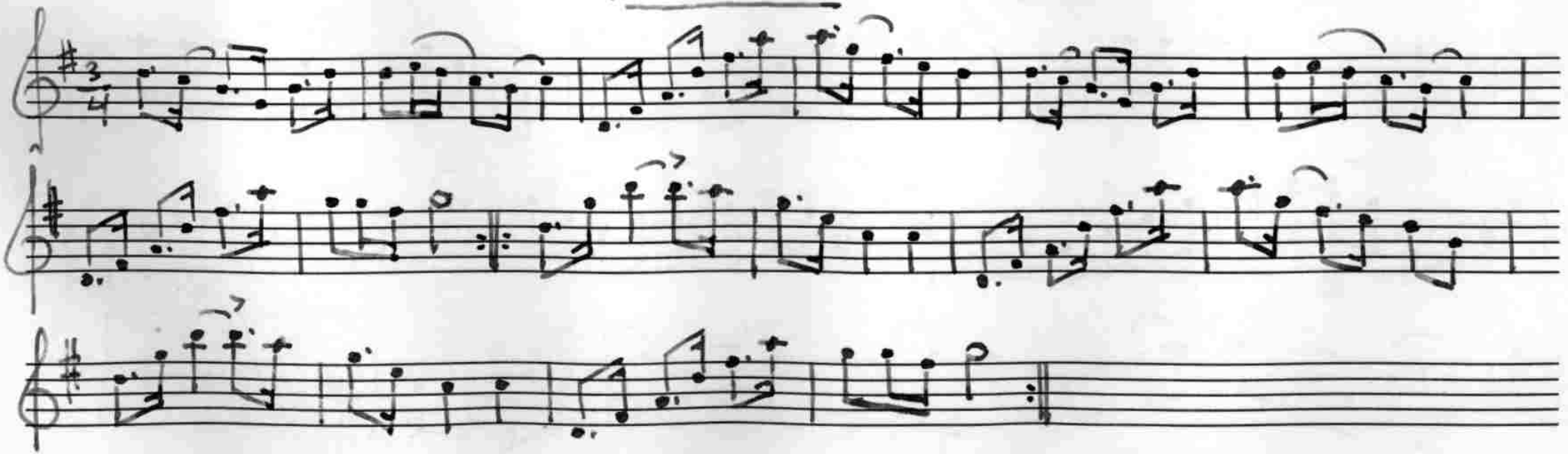

Efter Karl Erik Pettersson i Kroksetter
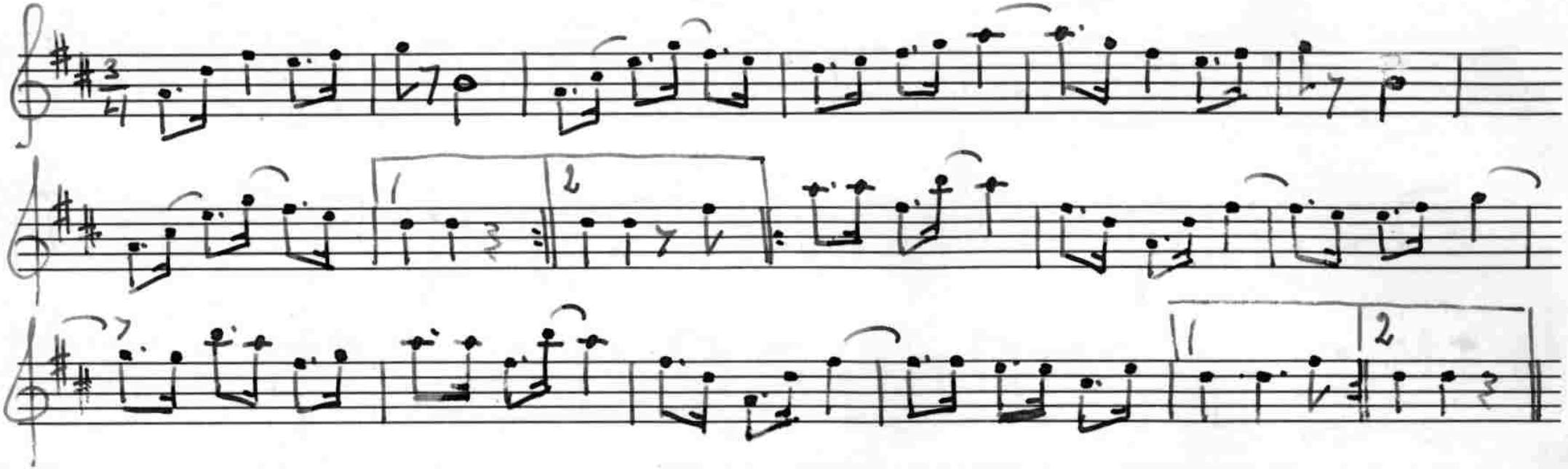
438 Polska